

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET FOLYÓIRATA

CXXXIX. évfolyam • 2004. május

ALAPÍTVÁ

1862-BEN

Pro Silva Hungariae díjasok

Dr. Csányi Sándor, dr. Tóth József és Túrós László március 15-e alkalmából Pro Silva Hungariae kitüntetést kaptak.

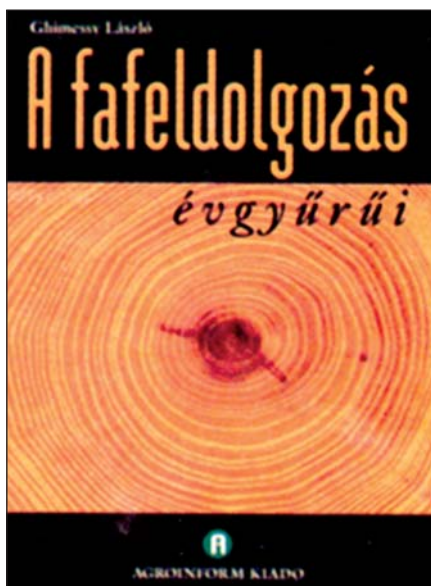
Sok szeretettel gratulálunk!

Nyugat-Magyarországi Egyetem Munkabiztonsági Vizsgálólaboratóriuma: Tanulságos faipari balesetek

- Faipari gépek által okozott veszélyek és ártalmak
- Faipari balesetek részletes elemzése
- Faipari üzemek munkabiztonsági követelményei

Megrendelhető:

dr. habil. Varga Mihály CSc. egyetemi docensnél
Telefon: 99/311-100, e-mail: vargam@fmk.nyme.hu

Ghimessy László: *A fafeldolgozás évgyűrűi* Oknyomozó történelem

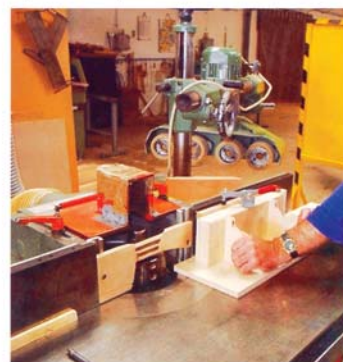
Terjedelem: 200 oldal, ára 4300 Ft.

A kiváló szakember szerző 40 000 éves múltat tekint át az emberiség fahasználatával kapcsolatban, mely szorosan összefügg. Izgalmas és nem csak szakember számára – érdekes olvasmány a kiadvány, melyben nyomon követhetjük az ember és a fa évezredekén átívelő közös útját.

A fa ma is a legkedveltebb, örökösen megújuló nyersanyag, mely remélhetőleg az is marad az elkövetkezendő idők folyamán. A könyvet lapozgatva a bőséges illusztráció alapján képet kapunk az emberi kreativitás sokszínűségéről.

TANULSÁGOS FAIPARI BALESETEK

Gyakorlati faipari munkavédelmi ismeretek

Készült a munkavédelmi bírságok felhasználása során nyújtott támogatásból

2003.

A Képes fa

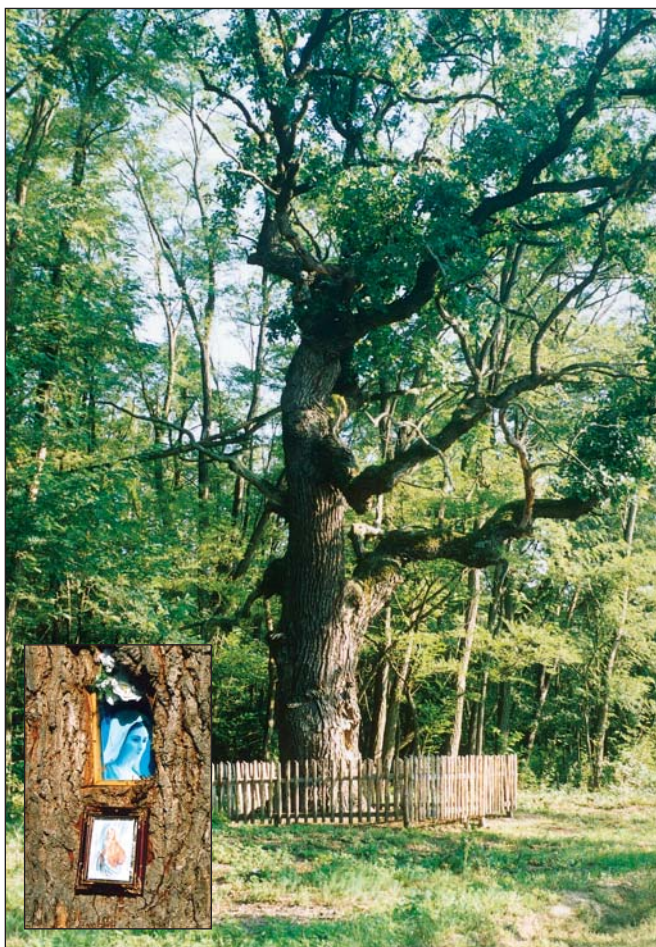
A Somogy megyei Libickozma határában, az egykori Kopárpuszta és Mesztegnyő felé vezető út mellett található a képen látható idős kocsányos tölgy. Még a múlt század elején, az uradalmi erdész a közelben rosszul lett, az erdei munkások ez alatt a fa alatt ápolták, és innét vitték orvoshoz. Akkor megfogadta, ha meggyógyul, hálából emléket állít a fánál Szűz Máriának. Felgyógyulása után tartotta is a szavát – a fa odvában kialakított helyre egy Szűz Mária képet helyezett, a környéket rendbe tette, és kis díszkerítéssel vette körül a fát.

Ezóta a környékbeliek Képes fának nevezik az öreg tölgyet. Szinte mindig van pár szál virág a fa előtt. A mesztegnyőiek is megemlékeznek róla: amikor 1944–45 telén állt a front a falujuk közelében, erre menekültek, és itt megállva imádkoztak a fa alatt Szűz Máriához segítségért. Amikor aztán elvonult a front, visszafelé menet hálaimát mondtak a megmenekülésükért.

Jó tíz éve jártam ott először. A képnek akkor nyoma sem volt, a kis kerítésnek néhány korhadt darabja látszott csak, ám virág akkor is volt alatta. A közelmúltban az önkormányzat rendbe tette a környékét, új díszkerítést készítettek, és ismét került kép a fára – mindjárt kettő is: egy az odúba, egy pedig aláerősítve. És pár szál mezei virág előtte, egy bádogdobozban...

A fa mellmagassági kerülete 456 centiméter, magassága 18 méter. Kora miatt nem túl jó az egészségi állapota. Több nagy ága elkorhadt és letört, élő ágain csúcscsáradás tapasztalható, azonban ősszel – hasonlóan a többi környékbeli tölgyhöz – gazdag makktermést produkált.

Kép és szöveg: **Detrich Miklós**

A harmadik oldal

Hát megtörtént. Magyarország május elsejétől az Európai Unió tagja lett. Teljes jogú tagja egy közösségnek, ahol biztonságban érezhetjük magunkat, éppúgy mint a többi buszonnégy tagállam. Ez jó dolog. Nagyon jó. Nem lesz több Augsburg, Mohács, Trianon. A földrajzi értelemben vett Európa országainak többsége egy asztalnál ül, azonos területekkel. Minden bizonyosan kör alakú asztalnál. Hogy mit kapunk – szedhetünk – a tányérjainkba, az már jórészt rajtunk múlik. Mert az Unió nem puttonyos Mikulás bácsi, akinek a hátyijából mindenki azt vesz ki, amit akar. Minden egyes kanálért meg kell dolgozni, meg kell küzdeni. Bizakodva, reménykedve feltételezzük, hogy kemény, becsületes munkával előbb vagy utóbb életszínvonalban is utolérjük a demokráciában jártasabb tagtársainkat. A tagság örömeire ünnepi ebéddel készültem, amelyből nálam nem hiányozhat a magam gyűjtötte erdei gomba. Most is felkerestem kucsmagombás helyemet, amely nem messze található egy erdei parkolótól. Kiszálltam a kocsiból, és fehér kupacok jelezték, hogy nemrég – azóta EU-tagga lett – honfitársaim ürítették gépkocsijuk hamutartóját a tavaszszagú televényre. Gombaszedés közben fakitermelők által eldobált olajosflakonokat és sörsüvegeket kerülgettem. Falfirkák, szántóföldre emlékeztető aszfaltutakon büntetlen bűnözőkről szóló rádióhíradás kísért hazáig. Otthon várt a hír, hogy cseppnyi földcskémre engedélyem nélkül telepített oszlopot az egyik energiaszállító. Tisztába tudjuk-e tenni magunkat – kívül s belül – még időben, mielőtt merhetünk a közös tából???

Européérré kell most már lennünk. Európai műveltségű és gondolkodású, széles látókörű személyekké, akik nyugodtan kanalazhatják a bécsi magyar cukrászdákban sült tortákról a habot.

Hogy e sokszínű közösségben bosszú távon meg tudjuk-e tartani magyarságunkat ... azt nem tudom.

Pápai Gábor

Tartalom

Vélemények
az EU-csatlakozásról.....146

Csuka Imre:
Konszenzuskeresés a jövő erdeiért 151

Természetvédő szervezetek állásfoglalása 152

Markovics Tibor:
Van-e realitása hazánkban a szálaló
üzemmódnak? 153

Náhlik András:
Megtiszteltetés 155

Nagy Dániel:
Erdőtüzek megelőzési és oltási gyakorlata
és problémái Magyarországon.....156

Merczel István:
Biomassza projekt a
Dél-Dunántúlon.....160

Bordács Sándor–Borovics Attila:
Genetikai ismereteink a fekete nyárról.....162

Egyeztető fórum Szolnokon 165

A Vásárhelyi Terv erdészeti feladatai
konferencia.....166

Együleti hírek 169

Újságírók magánerdőben 172

ERDÉSZETI LAPOK • Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata CXXXIX. évfolyam 5. szám (május)

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR • A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: DR. SZIKRA DEZSŐ

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG TAGJAI: Andrási Pál, Apatóczy István, dr. Bartha Dénes, dr. Czerny Károly, Detrich Miklós, Greguss László Géza, dr. Járasi Lőrinc, Mihályfalvy István, dr. Sárvári János, Zétényi Zoltán.

SZERKESZTŐSÉG: 1027 Budapest, Fő u. 68. Telefon/fax: 201 77 37 • Mobil: 06 30 97 15 255

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület, 1027 Budapest, Fő u. 68. • FELELŐS KIADÓ: CSERÉP JÁNOS elnök

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest • Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2004. április 28.

ISSN 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosok a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. Honoráriumot megegyezéssel csak felkért írásokért, fotóért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

A címlapon: Köszöntjük az Európai Unió valamennyi tagját!

A magyar erdészeti és Európa

A sajtóban és a különböző rendezvényeken gyakran olvassuk vagy halljuk, hogy az Európai Unióhoz való csatlakozás milyen jelentős változásokat hoz a magyar erdőgazdálkodásban. Elhangzanak olyan vélemények is, mintha Magyarország el lett volna zárva Európától, ezért új alapokon kell elkezdni az erdőgazdálkodást. Úgy beszélünk és írunk a tartamos, fenntartható, természetközeli erdő- és vadgazdaságról, környezetbarát fagazdaságról, mintha elődeink nem ismerték volna ezeket az alapfogalmakat.

Mária Terézia erdőrendtartásában már 1769-ben megfogalmazták: „nevezetes és hasznos dolog legyen az erdőknek és berkeknek ép és elfogyhatatlan állapotban való megtartatása, ellenben pedig mely káros és ártalmas legyen azoknak ... elpusztulása”. Diósgyőrben már 230 évvel ezelőtt vágásterv szerint termeltek, az 1815-ben készült első üzemrendezési munkálat, vagyis üzemterv bevezetője pedig így kezdődik: „Minden művelt ember, ha nem is szakember, belátja az erdő fenntartásának a szükségességét; méltányolja az erdőgazdának a jövő nemzedék hasznára szolgáló fáradozásait... Annál inkább feladatát képezi az erdőgazdának teljes odaadással, híven, ... tevékenyen és kitartással a jelennek és a jövőnek élni, az örökölt fákkal a legjobban gazdálkodni és a jövő nemzedék számára tökéletes zárt állományokat hagyni.” (Fordította *Enyedi János* m. kir. erdész 1907-ben.)

Az erdők fenntartásáról szóló 1807. évi XXI. tc. csak akkor tiltotta az erdőirtást, ha „oly helyen véteget fogantatba, amely más használatra alkalmatlan”. A magyar mezőgazdaság XIX. századi története lényegében az erdőirtások története.

Tudós elődeink – *Belbázy*, *Fekete*, *Muzsnay* – nemcsak átvették, hanem jelentősen tovább is fejlesztették az osztrák és német erdőrendezési eljárásokat. Külföldi tapasztalatai alapján *Illés Nándor* már 1871-ben vallotta: „minden fatermelés erdőművelési célokat is szolgáljon”.

Kaán Károly a badeni módszerből kifejlesztett szálalóvágásos haszonfagazdaság bevezetését kezdeményezte a bükk kincstári uradalomban, ahol *Roth professzor* sikeres felújítási kísérleteinek eredményeit értékelték 1936-ban a *IUFRO IX. Kongresszusa* és a *II. Nem-*

zetközi Erdőgazdasági Kongresszus neves európai szakemberei.

A tölgygazdálkodás kitűnő ismerőjének – *J. C. Gayer* – csoportos felújítási módszerét kisebb változtatásokkal széles körben alkalmazták az országban, és pl. ennek eredményeit méltatta az 1959-ben Magyarországon rendezett Erdőnevelési Konferencia tanulmányútján, a radványi Koromhegyen a finn erdőmester és a firenzei professzor.

Ne feledjük: 1959-ben az ENSZ-ben még a „magyar kérdés”-ről tárgyaltak, Budapesten pedig a Magyar Tudományos Akadémián a Pó-síkságon folyó ültetvényeszerű nyártermesztés, a finn mag- és csemetetermelés, a dán dűnefásítás, a lengyel erdőápolás eredményeiről hallgattuk az előadásokat. E konferencián idézte fel *Magyar Pál* az 1937-ben egy Rajna menti erdőgazdaságban és Württembergben szerzett gyérítési tapasztalatait, és emlékeztetett, hogy a sárvári Farkaserdő átalakításában a spessarti példából indultak ki elődeink.

Nem csak az erdőművelésben – nyár- és akácnevelés, plantázs, konténeres fenyőcsemete-termelés stb. – kezdődött rohamos fejlődés, mert 1958-ban már svéd lándzsafogazatú fűrészeket és fejszéket vásároltunk, 1962-ben bemutattuk a nyugatnémet STIHL motorfűrész, az UNIMOG, a kötélpálya üzemszerű alkalmazását a Zempléni-hegységben.

Mindez azért volt lehetséges, mert a hidegháború miatti politikai megosztottság ellenére szakmánk nem szakadt el Európától. Befogadták és támogetták a magyar erdészetet. Szakembereink ott voltak a nemzetközi szervezetekben, ismertük a kutatási eredményeket, a fejlődés irányát, és igyekeztünk alkalmazni is azokat.

Koltay György már 1949-ben beszámolt a belgiumi nyárfakongresszus tanulságairól, *Madas András* 1954-ben az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága genfi Fabizottsági ülésén ismertette az erdőtelepítés és fásítás kimagasló magyar eredményeit.

Egy, kettő vagy öt fős küldöttséggel részt vettünk minden Erdészeti Világ-

kongresszuson, az IUFRO kongresszusain a FAO nyárfa, gépesítési, faipari stb. bizottságainak ülésein. A bibliográfia szerint 1947–1990 között mintegy 200 cikkben számoltak be e küldöttek tevékenységükről a hazai szakajtóban. A teljesség igénye nélkül idézzünk néhány nevet: *Madas A.*, *Keresztesi B.*, *Kopeczky F.*, *Halász A.*, *Jerome R.*, *Szepesti L.*, *Solyos R.*, *Haják Gy.*, *Cornides Gy.*, *Bondor A.*, *Herpay I.*, *Király P.*, *Zágoni I.*, *Fónagy I.* és sokan mások. Az Erdőgazdaság és Faipar pl. 1983–94-ben külön cikksorozatban számolt be az erdészet és a faipar nemzetközi szervezeteiben végzett munkáról.

A nemzetközi szervezetek nemcsak azzal ismerték el a magyar erdőgazdálkodás eredményeit, hogy szakembereink tanulmányokat készítettek, előadásokat tartottak, részt vettek a vitákban, hanem különböző vezető tisztségekre is megválasztották őket. Az 1939-ben alakult *Nemzetközi Erdészeti Központ* első elnöke *báró Waldbott Kelen*, az OEE elnöke volt. *Madas András* 1970 és 1973 között alelnöke, 1973–76 között elnöke volt az EGB Genfben székelő Fabizottságának. A különböző munkabizottságok magyar elnökeit felsorolni sem tudjuk, de figyelmet érdemel, hogy 1975-ben *Halász Aladár* volt Rómában a *FAO Európai Erdészeti Bizottságának* az elnöke. Milyen elismerése és megbecsülése ez egy kis ország kis erdészetének?

A XX. század utolsó évtizedének néhány fontosabb eseménye: A FAO Európai Erdészeti Bizottsága 1996-ban újra alelnökké választotta *Csóka Pétert*. Kimagasló sikerrel zárult a Nemzetközi Nyárfabizottság budapesti ülése „elismerve azokat az erőfeszítéseket, amelyeket a magyar szakemberek és gazdálkodók a nyárfatermesztés érdekében tettek”. Ismét Magyarország rendezte meg az Erdészeti Munkák Gépesítése c. XXIX. nemzetközi szimpóziumot.

„Sopron már Európában van” címmel adta hírül az Erdészeti Lapok, hogy az Európai Tudományos és Műszaki Kutatási Együttműködés Erdészeti és Faipari Bizottsága, valamint ennek Erdészeti, Faipari és Papíripari Munkabizottságai a Soproni Egyetemen tartják 1997. évi rendes ülésüket, „az esemény jól szolgálja az európai csatlakozás előkészítését, és reméljük ... tovább fogja erősíteni a magyar tudományos eredmények megbecsülését”.

Nemcsak arról kell értekeznünk, hogy mit várunk az EU-tól, hanem értékelni kell azt is, amit eddig kaptunk vagy vettünk és sikeresen alkalmaztunk. Minden mai kritika ellenére ne feledjük, hogy nyugati tapasztalatok alapján vettük át az akácot, ami az egész földrészen elterjedt, és fája egyre keresettebb. A németektől vettük át a fenyvesítést és a korszerű gépeket, az olaszoktól a nemesített nyárfákat stb.

Polemizálhatunk arról, hogy mi az erdő és mi a faültetvény, kapásnövénye az erdő, de vegyük figyelembe *Koloszár professzor* véleményét is, aki szerint az őshonos fajok jelenlegi 58%-os részaránya elméletileg 74%-ra növelhető, de a fennmaradó 26%-ot kivevő terület egyszerűen alkalmatlan őshonos fajoknak termesztésére.

A természet-közeli erdőgazdálkodás Pro Silva által vallott alapel-

vei sem zárják ki a nem őshonos fajokkal végzett ültetvényszerű erdőtelepítést. Erdőtelepítéssel csak faültetvényt lehet létrehozni, ahogyan tették és teszik ezt tíz és tízezer hektáron a spanyolok, franciák, olaszok, görögök, írek. Ők már tudják, hogy lehetséges szántóföldi fatermesztés, az erdőgazdálkodás lehet természet-szerű, természetközeli, sőt ültetvényszerű is, mert az erdőgazdálkodás nem csupán az ökoszisztéma fenntartása és gondozása, hanem fatermesztő és fahasznosító gazdasági tevékenység, aminek tartamosnak és jövedelmezőnek kell lennie.

Az Európai Unióhoz való csatlakozás most valóban nem kis feladatot jelent a magyar erdőszetnek. Korábban az NSZK-ba szállított cserkéregért, a svéd és angol bútorelőcsért, a francia szőlőkben felhasznált akác támányagért, a bükk és cser papírfáért kapott tőkés export-árbevételért az EFAG-oknak volt import lehetőségük, volt népgazdasági beruházás. A rendszer-váltással mindez megszűnt, az erdészeti részvénytársaságok szinte minden leépítettek, gyakorlatilag vagyonteljesítővé váltak.

Igaza van *Czerny Károlynak*, hogy ma az erdőszállalkozók, „a harmadik szektor” az igazi erdőgazdálkodók, az erdőben folyó munkák meghatározói. E kisvállalkozások anyagi és műszaki ellehetetlenülése azonban az erdőgazdálkodás megbénulását eredményezheti egyes körzetekben.

A Nemzeti Erdőstratégia és a Nemzeti Erdőprogram, a nemzetközi megállapodások csak akkor érnek valamit, ha végrehajtásuk érdekében a maga helyén mindenki megteszi a magáét. Megvalósítandó gondolatokkal és javaslatokkal bőven el vagyunk látva, de a szép szavakat alig követik tettek.

Remélem, e rövid áttekintésből is kitűnik, hogy nem üres kézzel megyünk az Európai Unióba. Hozományként visszük több évszázados szakmai hagyományainkat, az Európában gyökerező erdőszeti kultúránkat, a nemzetközi kísérletek számára is alkalmas sajátos termőhelyeinket, a fenntartható erdőgazdálkodás iránt elkötelezett szakembergárdát, a többcélú erdőgazdálkodással kapcsolatos tapasztalatokat és magas szintű szakmai ismereteket.

Így köszöntjük Európát!

Dr. Járasi Lőrinc

Néhány sor az EU-csatlakozásról

A következő évtizedekben az ország erdőterülete folyamatosan nőni fog, egyes vélemények szerint hazánk erdőszültsége megközelíti a 25 %-ot. Az erdőterületek növekedése miatt továbbra is szükség lesz erdőszeti szakmunkásokra. Reményeim szerint el fogjuk érni, hogy erdeinkben a szakmunkát valóban szakemberek végzik majd, és az erdőtvény szabályozni is fogja ennek kötelező betartását. A szigorodó követelmények elősegítik, hogy erde-

inkben csak szakképzett munkaerő tevékenykedjen. Ezt a folyamatos iskola-rendszerű képzés folytatása mellett a kormány programjában is kiemelt fontosságot kapó felnőttképzések beindításával tudjuk elérni, megteremtve az oktatás minden szintjén az élethosszig tartó tanulás iránti igény kialakítását. Bízom abban, hogy belátható időn belül az erdőszeti szakoktatást folytató iskolák olyan feltételek között működhetnek, amelyek biztosítják a szakmai-pe-

dagógiai munka magas színvonalát. Ehhez szükséges, hogy az iskolák a legmodernebb technikai eszközökkel felszerelve tudják oktatni a jövő szakembereit. Végül, de nem utolsósorban bízom abban, hogy belátható időn belül a szakmai oktatásban, részt vevő mérnök-tanárok és szakoktatók anyagi elismertsége is megközelíti az európai uniós kollégáik átlagát.

Andrésiné dr. Ambrus Ildikó
igazgató

Erdeink és az EU-csatlakozás

Az Európai Unióhoz való csatlakozási feladatok konkrét megfogalmazásakor külön kell tárgyalni és kiemelni a fejlődés gazdasági, anyagi jellegű (fa- és fatermék, vadhús és egyéb erdei termék), valamint a nem anyagi jellegű (természet- és környezetvédelem, rekreáció) céljait és irányait. Ez nem jelentheti viszont a célok és feladatok merev szétválasztását, mert ezek a legszorosabb összefüggésben vannak egymással. Az EU és a hazai felfogás szerint az erdő lényegesen több és összetettebb a fák sokaságát magába foglaló faállománynál. Ennek megfelelően fogalmaztam meg a lényegét: „Az erdő az adott területen élő fás és egyéb növények, állatok és mikroorganizmusok életközössége, biocönózisa, amelyek egymással kölcsönhatásban élve ökoszisztémát, környezeti rendszert alkotnak”.

Az EU gyakorlatában is azt jelenti ez, hogy az erdő életébe való emberi beavatkozásnak nemcsak a faállományra, hanem az erdei ökoszisztéma valamennyi alkotójára gyakorolt hatását figyelembe kell venni. Így például a fatermesztési eljárások alkalmazásakor az elsőrendű célt jelentő faállomány mennyiségi és minőségi változásával együtt az erdő egész élővilágának, az ökológiai adottságoknak a kedvező szinten való fenntartását is el kell érni. Ez a fenntartható (tartamos) fejlődés egyik alapkövetelménye, amelyre az EU tagállamok megkülönböztetett figyelmet kell, hogy fordítsanak.

Az erdőzet fejlődésének irányát és mértékét az *ökológiai adottságok*, a társadalmi, piaci igények, valamint a gazdasági

és a technikai előfeltételek befolyásolják a legnagyobb mértékben. A 20. század folyamán az egész világon és főleg az EU tagállamok területén egyre fokozódott, a 21. században tovább erősödik az a felismerés, hogy az erdőzet fejlesztését nemcsak ökonómiai szempontok, a jövedelem érdekében kell szorgalmazni, hanem pénzben nem, vagy alig kifejezhető szolgáltatások (védelem, üdülés, egészség stb.) folyamatosan magas szinten való tartása miatt is. Az erdőzeti gyakorlatban a faállomány-szemlélet az *erdei ökoszisztéma szemlélettel* bővül. Az Európai Unió erdőzeti stratégiájában a gazdasági tényezők az első helyen szerepelnek. A hozzá fűzött magyarázat szerint viszont az erdő immateriális hasznának és szolgáltatásainak a jelentősége kiemelkedő, amelyet csak a gazdaságilag erős erdőzet lesz képes a bővülő igények szerint a társadalmi jólét, az egész élővilág szolgáltatáiba állítani.

A *fejlődés mennyiségi vonatkozású* oldalát (fa, fatermék, vadhús stb.) az EU-csatlakozás után is behatárolják az adott termőhelyi viszonyok és a biológiai alapok. Az erdőzeti termékekből várhatóan bővül a kereslet. A természetes anyagok iránti igény a 21. évszázadban valószínűleg gyorsabban növekszik majd, mint az igények kielégítésének a lehetősége. Ez főleg az erdőgazdálkodásra vonatkozik, ahol a fatermesztési ciklus több évtizedet, sőt egy évszázadot meghaladó időszakot is felölel. A várható erdőzeti fejlődés és az előirányozható fejlesztés ezért itt már nemcsak a 21., hanem a 22. század gaz-

dasági, társadalmi életére is hatással lesz. Számos területen módosítani kell az eddig alkalmazott szakmai irányelveket, amelyek a sokhasznú erdő sajátosságai miatt is sokszínűbbé válnak! Rendkívül nagy tehát ezen a téren a jelen kor felelőssége.

A *minőségi követelmények* emelkedése a mennyiségiéket is meghaladja. Ez a minőség az erdőzetben rendkívül bonyolult, összetett fogalom. Nemcsak a fára, vadhúsra és egyéb termékre vonatkozik, hanem az egész erdei ökoszisztémára vagy a vadpopulációra is. A minőségi követelmények kiterjednek az ökológiai tényezők kedvező szinten való tartására, megőrzésére, illetve helyreállítására. Az EU keretében még jobban előtérbe kerül az erdőzetnek az emberi élet minőségét javító szerepe is, az erdő és az ember!

A társadalmi kapcsolatok jelentősége minden eddigieknél nagyobb lesz.

Ez a néhány gondolat természetesen *nem tükrözi és nem is tükrözteti* mindazt, amit a magyar erdőgazdálkodás az EU csatlakozástól várhat.

Hangsúlyozni kell viszont azt, hogy az EU tagállamok számára is sokat nyújthat a magyar multifunkcionális, természetközeli erdőgazdálkodási gyakorlat példája, a magyar erdőzeti kutatás eredményei, az erdőzeti oktatás szerkezete, tartalma és színvonala. Az erdőzettudomány területén sokoldalúvá válik a kölcsönösen hasznos ismeretek cseréje, a kutatási témák összehangolása és az együttműködés előnyeinek hasznosítása.

Solymos Rezső

Közlemény

A Földművelésügyi, valamint a Művelődési és Köznevelési Minisztérium között 1994. november 9-én megkötött, határozatlan időtartamú együttműködési megállapodás alapján 1996 és 2003 között 1973 iskolafásítási pályázat került befogadásra. E ciklusban a pályázók részére az FM, illetve az FVM Erdészeti Hivatala 76,4 millió forint támogatást biztosított. Az iskolafásítási akció az iskola környezeti, esztétikai állapotának javításán túl minden bizonnyal hozzájárult a tanulóifjúság ökológiai érzékenységének emeléséhez is.

Az Európai Unió Közös Agrárpolitikája magyarországi végrehajtásában, illetve a nemzeti agrártámogatási rendszerben érintett ügyfelekkel összefüggő ügyfélregiszter létrehozásáról és az ezzel kapcsolatos nyilvántartásba vételről szóló 141/2003. (IX. 9.) Korm. Rendelet 3. §-a szerint „Közösségi támogatást, valamint a nemzeti támogatást az e rendelet alapján nyilvántartásba vett és regisztrációs számmal rendelkező ügyfél igényelheti.” E jogszabály alapján az Erdészeti Főosztály e jó célt szolgáló támogatási rendszer felmondására kényszerült, mivel az iskolák nyilvántartásba vételére nincs lehetőség.

A fásítási akcióban közreműködő kollégák eddig végzett munkáját ez úton köszönöm meg.

Erdészüdvözlettel:

Barátossy Gábor
főosztályvezető

Mit várhat a magyar erdőgazdálkodás az EU-csatlakozást követően?

Ahhoz, hogy valaki kapjon, két dolog szükséges. Kérni kell mert „aki kér annak adatik”. Másodsorban adni kell, mert az adakozás maga után vonja annak a lehetőségét, hogy utána kapjunk is. Kérni tudni kell. Megfelelő módon, megfelelő helyen, megfelelő indokokkal és megfelelő időben. Ez az európai uniós források sikeres megpályázásának elengedhetetlen feltétele. Támogatható célkitűzésekre, jó felkészültségű kollégákra és megfelelő szervezeti háttérre van szükség.

Mielőtt a címben feltett kérdésre választ adnánk, nem kerülhetjük meg az adakozás kérdését sem: *Mit nyújtanak a magyar erdők, mit ad a magyar erdőgazdálkodás az EU számára?* Úgy gondolom ezen a területen nincs sok szégyenkezni valónk. Csak tudatosítani kell, hogy olyan hozományt, adunk a „házasságba” amelyre méltán lehet büszke az egész Egyesült Európa.

Apportunk részét képezi a Kárpát-medence középső részének teljes természeti gazdagsága. Természetközeli állapotú lomberdők, amelyek tőlünk nyugatra már csak nyomokban találhatóak meg. Pannon erdőtürsülások és a hozzájuk kötődő, velük egységet képező nem erdős társulások, melyek csak a Kárpát-medencében fordulnak elő. A változatos

élőhelyek és a sokszínű termőhelyekhez alkalmazkodó mozaikos, szerkezeti elemekben és fajokban gazdag erdők óriási biológiai sokféleséget hordoznak. E gazdagság nyomán olyan életközösségek, növény- és állatfajok megőrzésének felelőssége is hárul ránk, amelyek nálunk még jelentős(ebb) számban megtalálhatók, de tőlünk nyugatra nem ismeretek vagy már a kihalt, veszélyeztetett, létszámában erősen csökkent csoportban tartják számon.

Hozományunk részét képezi egy európai szinten elismert erdészeti tervezési és leltározási rendszer, amely „csípőből” magasan kielégíti az európai erdőleltárral szemben támasztott követelményeket. A csatlakozással olyan felkészült szakembereket adunk az Uniónak, akik – szakmai felkészültségük alapján – bármilyen erdészeti feladat esetén helyt tudnak állni, amennyiben a körülmények lehetővé teszik, hogy teljes szaktudásukat latba vetve dolgozhassanak.

A fenti alapelvek és az ismertett körülmények után könnyebben válaszolható meg az eredeti kérdés is: *Mit várhat a magyar erdőgazdálkodás az EU-csatlakozást követően...?*

...olyan természetvédelmi és erdészeti politikát, amely lehetővé teszi e felbe-

csülhetetlen természeti érték megőrzését és állapotának javítását;

...olyan támogatási rendszert, amely számol az erdők és az erdőgazdálkodás közcélú (természetvédelmi, környezetvédelmi, közjóléti stb.) feladatainak és szolgáltatásainak értékével, és egyértelművé teszi a társadalmi szerepvállalást az erdők fenntartásában;

...olyan kezelési és gazdálkodási módszereket, amelyek mind az erdők biológiai sokféleségének megőrzését, mind az eredményes gazdálkodást egyaránt szolgálják;

...olyan társadalmi környezetet, amelyben az egyének környezettudatossága növekszik, elismerik az ökológiai alapelveit, az erdők természeti értékeit, az erdőkezelés és az erdőgazdálkodás szerepét;

...olyan körülményeket, feltételeket, amelyek lehetővé teszik, hogy az erdészek szaktudása elismerést kapjon és újra teljes szakmai szépségében kibontakozhasson.

Hogy ehhez nekünk is kell tenni valamit...? Ez nem csak az Európai Unió múlik...? Mivel 2004. május elsejétől már mi is az EU teljes jogú tagjává válunk, dupla felelősség van rajtunk, hogy mit teljesítünk elvárásainkból és vágyainkból.

Sódor Márton

Harmóniában a természettel, a környezettel

A ma fejlettnek mondott országok gondolkodásmódja, életmódja, törvényei okozták leginkább a környezetünkkel kapcsolatos gondokat, a természet- és környezetkárosítást. A felismerés utáni intézkedések nem gyökeres változtatást tűztek ki célul, csupán tüneti kezeléseket. A Föld javainak túlhasználatát nem kívánják megállítani. Nem fenntartható a mai fejlett világ gazdálkodása és benne az Európai Unióé sem. Ez bizonyítható azzal, hogy ha minden ország a fejlett világ élet-színvonalán élne, azt a Föld nem lenne képes eltartani. Tehát a fejlett világ élet-színvonalát csak más országok, nemzetek lakossága rovására képesek megtartani. Az erdész és egyesületi tagságunk dolga

többek között, hogy belső mentalitásából, meggyőződéséből, a hosszú távra történő gondolkodása által, a természet és a társadalmi-gazdasági rend közötti harmónia megteremtéséért dolgozzon.

A természetközeli gondolkodás magját el kell ültetni. Ezért is hoztuk létre 1996-ban az Erdészeti Erdei Iskola Szakosztályt és alakítottuk ki programját. Ma már látni lehet hatását. Majd minden állami erdőgazdaság működtet erdei iskolát, némelyik többet is. Érezhetően pozitív irányba változott a szakma egy részének gondolkodása. Hasonlóan változott az együttműködő pedagógusok és az országos erdei iskola szervezet gondolkodása is, és ma már a korábbiakkal ellentétben

kiemelten kezelik az erdőt programjaikban, továbbképzéseikben. Országos felmérésünk bizonyította, hogy az erdei iskolába járt gyerekek szemlélete pozitív irányba változott meg. A gondolkodást segítik a helyi csoportokban és szakosztályokban megvalósított programok is.

Az EU kevésbé hosszú távú, inkább rövid távú és anyagi jobbulást ígérő lehetőség, legalábbis a politika nap mint nap ezt sugallja. Van benne hosszú távú lehetőség is, melyet célszerű megszívlelni. Ilyen a vidékfejlesztési gondolkodás, melyben az erdészet is képviselheti magát. A vidék lakosságának összefogását, a vidéki értékek kihasználását szorgalmazza.

A megvalósításhoz változtatni kell gondolkodásunkat és tetteinket is. A magyarok előnye, hogy tizenöt éve a változtatás útjait keresik, míg az EU országoknak most kell a változtatásokat meglépniük. Ez legalább olyan nehéz feladat, mint a mienk.

Egyesek lebecsülik a magyar gondolkodást, az iskolarendszert és erősségeit. A magyarok ki fogják használni az EU lehetőségeit, ha kellően megismerik a feltételeket. És ehhez nem kell hosszú idő. Az EU előírásait, lehetőségeit nem hirdetések és propaganda útján kell ismertetni, hanem meg kell tanítani és meg kell tanulni! Lényeges különbség! Ezért adunk hírt az Erdészeti Lapok hasábjain cikkekben és kiadványokban és adunk ki az EU-ról szóló könyveket.

Felvetődik a kérdés, hogy mit ad a magyar erdőgazdálkodás az EU-nak, melyek azok az erdészeti „hungarikumok”, amelyek vonzóak lehetnek az EU polgárai számára?

Először meg kell jegyezni, hogy az EU forrásokhoz való jutás feltétele, hogy a magyar Nemzeti Fejlesztési Tervbe bekerüljön az erdőgazdálkodás minél több támogatandó területe. Erre lehet forrást kapni, így lehet fejleszteni a kiválasztott területeket. Természetesen nemzeti forrásból is lehet építkezni. A kiválasztott területeknek a természettel való harmonizációt és az erdő hozamainak hasznosítását kell előtérbe helyezni. Egy kis ország az egyediség (hungarikum) feltáráásával lehet piacképes a nagyobb tőkével és piaci részességgel rendelkező vetélytársakkal szemben.

Felsorolásszerűen ilyen területek: erdeink megőrzött természeti sokfélesége (ártéri, alföldi és egyéb természetközeli erdők), közcélú erdőgazdálkodás (parkerdő, erdei iskolák, erdei vasút stb.), a lombos állományokkal való erdőgazdálkodás, az erdőtelepítés több mint ötven éves tapasztalata, az akác fafaj hasz-

nosítása, az öko- és vadászturizmus fejlesztése, az állami erdőgazdálkodás társasági formában való működtetése, mert nincs teljesen kiszolgáltatva az állami költségvetésnek. Továbbá az oktatás, kutatás eredményei és az erdészeti kultúra értékei. Az egyetemi és civil szervezetek évszázados hagyományai, tárgyi és szellemi kincsei. Az erdészeti nagy rendezvények baráti és szakmai egyedisége.

Az Európai Unió egy lehetőség, mely hatással lesz országunkra, szakmánkra. Feladatunk, hogy mi is hatással legyünk az Unióra értékeinkkel, tudásunkkal, elszántságunkkal. Felkészült, erkölcsileg tiszta, szakmailag elkötelezett vezetőkre és erdészeti személyzetre van szükségünk, hogy programjainkat képesek legyünk megfogalmazni és megvalósítani. Egyesületünk többéves programja és munkája is e célt szolgálja.

Ormos Balázs
főtitkár

Európa – Selmec

Úgy gondoltam, hogy az Európai Unióról legjobban egy selmeci sörözőben lehet cikket írni, mert nekünk erdészeknek az Unióról leginkább a Selmeccel történő egyesülés jut az eszünkbe.

Ülök a selmeci „Marina pizzériában” (kocsma és knédli az nincs), és hallgatom a félig ismerős szlovák szavakat.

Valamikor itt mindenki németül beszélt, azután a magyar diákok magyarul nótáztak, Wagner Károly pedig lerakta a magyar erdészeti szaknyelv alapjait.

Elmegyek a régi botanikus kerti házhoz, ahol Piruha Jan bácsi diákkoromban vendégül látott a kassa–pozsonyi túráim során.

Ő szlovák volt, de még magyar iskolába járt, és szebben beszélt magyarul, mint sok mai polgártársunk.

Kimegyek Szent Antalra (Sv. Anton) a Coburg-kastélyhoz, mert a különleges, ősi formájú pusztavacsi dámlapátokat már csak itt lehet meglátni, a pusztavacsi erdőkben már nem ilyenekre vadászunk.

Nagy vadászírónk, Széchenyi Zsigmond anyai nagyapja csehországi földbirtokos volt, és a vadászatok tudományát is ott, a mileschauti (Milešov) fenyvesekben sajátította el, amint azt az „Ahogy elkezdődött” című könyvében is megírta.

Hazafelé a szlovák oldalon, Ipolyságon (Šahý) még majdnem mindenki

magyarul beszél, itt veszek két üveg szlovák sört (már az is Heineken), jó lesz az otthoni vacsorámhoz.

A magyar oldalon az ősi morva vár, Nógrád (Novohrad) község lakói már alig beszélnek szlovákul, és a boltok is bezártak, de Diósjenőn még megnézek egy cégünk által épített könnyűszerkezetes gyorslakóházat.

Ereszkedünk lefelé, Szendehelynél (Sende) a 2-es főúton. Jobbra van a berkenyei tölgyesem, ahol a váci nagyapámmal gombásztunk gyermekkoromban. Az erdő már akkor is – 50 éve

is – szép volt, sikerült is kárpótláson megvennem, de még most sincs 80 éves, így talán már csak az unokám fogja véghasználni és újraültetni, ha jelent neki még valamit az ősök emléke.

Anyai nagyapám egy német cég cseh mérnökeként Európa és a Monarchia több országában épített textilüzemet, míg végül Vácon telepedett le, mert beleszeretett Európa eme szegletébe, a Vác környéki erdőkbe-mezőkbe, a nyúl vadászatokba, a jó borokba, meg a cigányzenébe.

Idővel épített Vácon egy saját kis üzemet, melyből az államosítás után még két gépe maradt, szerényen ugyan, de megélt belőle.

Selmeci utcaszélet. Fotó: Czerny Károly

Beérek Pestre a II/A, az M0-s meg az M3-as vonalán. Hatalmas üzletközpontok épülnek, az első piros lámpánál odajön hozzám egy szakállas hajléktalan egy madzagon vezetett kutyával. Veszek tőle egy hajléktalan újságot, odaadom neki az egyik üveg szlovák sört, azután elköszönünk egymástól, mert már dübörög mögöttem a gépkocsíáradat.

Hogy miben reménykedem az új Európa küszöbén:

– hogy lesznek még Mária Teréziák, akik új egyetemeket alapítanak Kelet-Európa diákjainak

– hogy a pusztavacsi vadászati kultúra emlékeit egy pusztavacsi kastélyban is megtekinthetjük majd

– hogy a szlovákiai magyarokat meg

a magyarországi szlovákokat senki sem fogja többé a nemzeti identitásuk feladására készíteni

– hogy születnek még Széchenyi Zsigmondok, hogy a különböző népek, emberek és kultúrák megismerésével egy még tökéletesebb kultúrát hozzanak létre

– hogy a cigányok nemcsak segélyre váró etnikumok lesznek, hanem a zenéjük újra a reneszánszát éli majd.

– hogy többé nem államosítják senki maga építette üzemét

– hogy cégünk gyorslakóházakat építhet majd Szlovákiában, Ausztriában, Csehországban és más európai országban is

– hogy a tölgyeseinket az unokáink újra fogják ültetni, és átérzik az emlé-

kek, a hagyományok megőrzésének fontosságát is

– hogy a hajléktalanok feje fölé hajlék kerül majd, és hogy a szlovák meg a magyar sörrel is egymás egészségére koccinthatunk

– hogy egy kicsit jobban, meg biztonságosabban fogunk élni, és őszintén szerethetjük és tisztelhetjük közeli és távoli szomszédainkat

– hogy Selmeccel újra egy hazába kerülünk

– hogy a fák és az emberi gyökerek újra egymásba fonódnak majd

– hogy minden erdészcollégának jut tisztas munká, a munkájáért pedig megbecsülés és tisztas megélhetés

Reménykedjünk! Jó szerencsét!

Dr. Czerny Károly

Konszenzuskeresés a jövő erdeiért

Bizonyosság, biztonság, állandóság – talán nem is vágyik az emberek többsége jobban másra. Miközben az Élet (a természeti, a társadalom, egy ágazat vagy az egyén élete) nehezen kiszámítható, folytonosan változó, tehát bizonytalansággal áthatott.

Ennek leküzdésére hatalmas erőket mozgósítunk, és a káosz megelőzésére többféle technikát dolgoztunk ki, csak példászerűen, mint a jövőkutatás, előrejelzések, statisztikai trend és egyéb számítások és főként a különféle tervezések és programok készítése. A ráfordított horribilis költségekhez képest sokszor csekély hatékonysággal, de mégis bizonyos megnyugtató biztonságot így elérve. A tervezés, prognosztizálás folyamatos tevékenység, hiszen az idő múlásával az eredmények amortizálódnak, nem is beszélve az ún. előre nem kalkulálható, váratlan helyzetekről, tényezőkről.

Az eddigi általános bevezetés talán nem tűnik feleslegesnek, ha az erdészeti ágazat jelenlegi problémáira gondolunk.

Jól időzítetten, ütemezetten, nagy és tekintélyes szakértői gárda munkájával, társadalmi és szakmai viták fázisai után elkészült a Nemzeti Erdőstratégia és Nemzeti Erdőprogram (NES–NEP). Benne (az ún. Fehér Könyv 3.3 pontjaként) külön fejezet foglalkozott, figyelt az erdőgazdálkodásban előforduló konfliktusokra, ellentétekre.

Mégis, most a parlamenti vita és elfogadás akadályaként, úgy érzem, hogy vészhelyzet alakult ki – mivel megszűnt az Erdészeti Hivatal, a támogatások (be-

leértve az erdőtelepítések támogatását is) drasztikusan visszaestek, az erdőkezelés kérdése ágazatok közötti konfliktust generált – minden szervezés, előrelátás dacára.

Miért?

Az erdő nem változott meg ilyen gyorsan. Annak minden sokszínűségét, változatosságát, összetettségét elemezték, figyelembe vették.

A tervező szakgárda nagy gondossággal járt el, a legkorszerűbb módszerekkel dolgozott. Talán egy oldalt nem kezeltek elég súllyal, nem készült rá negatív forgatókönyv, nem számítottak arra, hogy az ágazat társadalmi környezete ennyire változik, ilyen mértékben elbizonytalánosodik.

A helyzet kialakulásában és kezelhetőségében is a humán faktor játssza a főszerepet. Hasznosítható tanulságokkal szolgálhat ezért *dr. Kappéter István*: Az emberiség képes jóra változtatni a világot című könyve (Püski Kiadó, Bp. 2003).

A mű átfogóan tárgyalja a jövőkutatás problémáit, főként pszichikai meghatározottsággal és megalapozottsággal keresve a megoldásokat.

Számunkra is iránymutató néhány tételét idézve a bevezetőből:

„Elsősorban arra kell irányulni az emberi gondolkodásnak, hogy megtaláljuk a legjobb módokat, hogy az ember alkalmazkodjon a természet adottságaihoz.” (15. o.)

„A világ vezetőinek többsége jót akar, de nagyrészt nem tudatos okokból azt érzi legfontosabbnak, hogy legyőzze azokat, akik másként akarnak jót, mint ő

és társai, és nem veszi észre, hogy ezzel többet árt, mint használ.” (16. o.)

„A jövőkutatók nem azzal az egyetlen jövővel foglalkoznak, ami lesz, hanem azzal a sok lehetőséggel, amik bekövetkezhetnek.” (17. o.)

Az erdészszakma mondhatnánk folyamatosan a jövőben való gondolkodásban él (jövőorientált), hiszen az erdő a megtestesült múlt, jelen, jövő. Még néhány szempont a műből, későbből:

„az alternatív lehetőségek vizsgálata, váratlan balesetre felkészülés” (256. o.)

„az erőltetett optimizmus félrevezető” (259. o.)

„rá kell vezetnünk mindenkit, hogy hasznosabb az együttműködés, mint a győzelem” (260. o.)

„a kellemetlen következtetésekkel szembe kell nézni” (269. o.)

Még egy közhasználatú fogalomról:

„A 'fenntartható fejlődés' ('sustainable development') eszméjén is túl kell haladni. Az ember jövőterve csak a természetbe való szerény beilleszkedés lehet.” (311. o.)

Végül, mivel hamarosan itt van az EU-hoz való csatlakozásunk napja, idézek még dr. Kappéter István munkájából egy erre vonatkozó gondolatot is:

„Az EU-ban is akad egyformásító törekvés, de növekszik az autonómia tisztelete. Európában a sok kis ország nagyon ad önállóságára. Remélhető, hogy az Európai Unió jó példája marad annak, hogyan lehet a nagyon különböző elképzelésű népeket harmonikus egy-egyben összefogni.” (312. o.)

Lapunk idei januári számában tudósít a természetvédelem és az erdészet egymásnak feszüléséről, de a Szeniorok Tanácsának közleményében a feszültség feloldásához is megtaláljuk az alapokat.

Kellő önvizsgálattal, önkritikával, szerénységgel, emberséggel közelítve egymáshoz a kölcsönös minimális kompromisszumok árán elérhető a konszenzus, ami nélkül szerintem nincs NES–NEP.

Ebből kiindulva és az előzőek szellemében a magam „tanuló-szenior” vázlatos víziója:

A „másként látáshoz” szükséges kísérleti, tudományos vizsgálatokhoz alkalmas mintaterületeket a természetvédelem az ország egész területén – hogy minden erdőtípus képviselve legyen – kijelöli a védett területeiből, amelyet az erdészet, gazdálkodásra átad számukra. Kb. 2-3 ezer ha, a védő övezetekkel együtt is elég lehet, hiszen rendelkezésre állnak ehhez a kísérletezéshez a már eddig a természetvédelem által kezelt részek is.

A kijelölt területeken a munkálatoikat, erdőfelújításokat a természetvédelem, a nemzeti parkok végezhetik, amelyhez az illetékes (átadó) erdőgazdálkodó szervek minden segítséget megadnak, korrekt, non-profit elszámolás alapján.

A természetvédelem megkezdi a védett területeinek felülvizsgálatát a valódi, dokumentálható védelmi szükségleteknek megfelelően.

Közösen dolgoznak a NES–NEP ismertetésekor (V. rész) (EL, 2003. november) felsorolt, a társadalomtól az erdészetnek járó ellentételezések elfogadható mértékének megállapításán.

Továbbá közösen munkálkodnak – csak a vadgazdálkodókkal, a vadászokkal együtt lehetséges végrehajtással, hiszen az ő (és főleg a természetben, erdőben élő vadé) érdekük is – a túlszaporodott vadlétszám visszaszorításán.

Az általam előzőekben felsorolt, több feszültség feloldását is elősegíthető összefogással mutassunk példát alulról, a szakmánkon és a testvér-szakmánkon belüliek a választott vezetőinknek.

Így eljuthatnak hozzájuk a szenvedő zseni költőnk (József Attila) ifjan is bölcs tanításai:

„Ti jók vagytok mindannyian,
miért csinálnátok hát rosszat?”

Csuka Imre
ny. erdőmérnök

Környezet- és Természetvédő szervezetek XIV. Országos Találkozójának állásfoglalása erdeink kívánatos kezeléséről

Debrecen, 2004. március 28.

Az Országos Találkozó résztvevői erdeink megőrzése és jövőben kívánatos kezelése érdekében, fenntartva és megerősítve a 2003. évi állásfoglalásukat, felkéri az Országgyűlést, a Kormányt, az illetékes hivatalokat és intézményeket az alábbi intézkedések megtételére:

– Továbbra is fenntartjuk azon álláspontunkat, hogy az állami erdőterületek maradjanak tartós állami tulajdonban, ezeket ki kell vonni a profitorientált gazdálkodás alól. A védelmi és a közjóléti funkciók érvényesítése érdekében megfelelő kezelő szervezet kialakítását tartjuk szükségesnek.

– El kell terjeszteni a szakirányú oktatásban és gazdálkodásban a folyamatos erdőborítást biztosító módszereket.

– Követeljük a hatályos jogi szabályozás módosítását annak érdekében, hogy a nem védett erdőkben lehetővé váljon a védett természeti értékek megőrzése, valamint károsításuk büntethetősége.

– Nem védett területen az erdőtulajdonosnak legyen joga afelől dönteni, hogy akar-e erdeiben gazdálkodási célú tevékenységet folytatni.

– Védett területen lévő erdőkben szűnjön meg a gazdálkodási kényszer! A védett területek területegységre (erdőrészletre ill. helyrajzi számra) vonatkozatható természetvédelmi kezelési terveit mielőbb el kell készíteni, mivel ezeknek hatályba kell lépni ahhoz, hogy a védett erdők elsődleges rendeltetésüknek, a védelemnek meg tudjanak felelni.

– Meg kell teremteni a természetvédelmi korlátozás miatti kompenzáció megoldásának és megvalósításának intézményrendszerét, feltételeit és anyagi háttérét.

– Az erdők kezelését ágazati érdekek feletti szempontok szerint kell szabályozni és megvalósítani. Ennek érdekében az erdőkkel kapcsolatos hatósági szakigazgatási tevékenység egységesen az erdők közjóléti és védelmi funkcióját jobban reprezentáló környezetvédelmi mért felelős tárcához tartozzon.

– Az erdőtelepítési támogatásoknál figyelembe kell venni a leendő állományok közjóléti, tájképi és természetvé-

delmi értékét is, és a támogatások nem csak a telepítések ráfordítási költségeihez igazodjanak.

– Meg kell szüntetni a nem őshonos, ill. tájidegen fafajú ültetvények telepítése és a természetkárosító erdőtelepítési és felújítási technológiák (pl. tuskózás, teljes talaj-előkészítés) állami finanszírozását, és az így felszabaduló pénzeszközökből természetvédelmi és közjóléti célokat is ellátó erdők létrehozását kell támogatni.

– Jogi eszközökkel is védeni és támogatni kell a természetes beerdősülési folyamatokat, ahol egyéb természetvédelmi érdekek ezáltal nem sérülnek.

– Követeljük erdeink létét veszélyeztetett túlszaporított nagyvadlétszám csökkentését és a természetes vadeltartó képességet alapul vevő vadászati tervek kialakítását, a táji vadgazdálkodás megvalósítását.

– Az erdőállományokra vonatkozó adatok számítsanak közérdekű információnak. A helyi lakosság, és a civil szervezetek, önkormányzatok számára tegyék lehetővé, hogy beleszólhassanak táji környezetük, így az erdők sorsának alakulásába.

Európa őslénytani öröksége

A paleontológiai (ősállattani, ősnövénytani) kőületek megőrzése legalább olyan fontos feladat, mint az élővilág ritkuló tagjainak védelme. Egy kontinens, ország vagy táj geológiai kialakulásának lenyomatai ezek, ezért értékesek. Sajnos a kereskedelmi érdekek miatt sokfelé megbontották ezeket, nem egyszer a gyűjtőszervenvedély is hozzájárult fogyatkozásukhoz. A károk további fokozódásának megakadályozására Európai Paleontológiai Szövetséget (EPA) alakítottak, amelyben mintegy 400 szakértő próbálkozik a feladat megoldásával. Védelmükre nekünk, természetgondozó erdészeknek is, figyelniünk kell!

(NATUROPA, 2003. 99. sz. 9–11. o.)

Dr. Szodfridt István

Van-e realitása hazánkban a szálaló üzemmodnak?

„Fát kell termelnünk a lehető legnagyobb mennyiségben és a lehető legnagyobb értékkel, de a lehető legkisebb költséggel.” H. Biolley

Ha ma a fenti kérdést tesszük fel a gyakorlatban dolgozó erdész szakembereknek, a többség biztosan úgy nyilatkozik, hogy nincsen, s az erdészeti oktatás számos képviselője is hasonlóan vélekedik. Az erdészeti társadalom egy része mindent meg is tett annak érdekében, hogy a jelenleg szinte kizárólagosan alkalmazott vágásos technológiák felváltathatósága szóba se kerülhessen.

A szálalásról napjaink közfelfogásától eltérően gondolkodtak elődeink. *Illés Nándor* a véderdők helyes kezelési módjaként említette, *Fekete Lajos* szerint egyetlen erdőgazdasági üzemmodot sem lehet részleteiben úgy kifinomítani, mint a szálalását.

Persze az előbbi erdőművelő professzoraink még Trianon előtt tevékenykedtek, s úgy vélhetjük, hogy elsősorban a Felvidékre és Erdélyre, a Kárpátok erdeire gondoltak, mikor papírra vetették gondolataikat. Nézzük tehát, hogyan is írt a szálalásról *Roith Gyula* 1935-ben: „Kétségtelen, hogy a szálalóerdő adminisztratív és technikai szempontból lényegesen nehezebb és bonyolultabb, mint a ... tarvágásos gazdaság. Mégis a szálalóerdőt kell a jövő eszményképének tekintenünk és végső törekvésünk annak kialakítására kell, hogy irányuljon...”

Majer Antal 1982-ben a következőket vetette papírra: „...elméletileg hiába a legtermékenyebb, legbiztonságosabb, legtartamosabb is a szálalás, ... a hazai lombdombokban hátrányos...” Mindezt akkor írta, amikor a monokultúrákat, a vegyszeres ápolást, a vágástér-koncentrációt, az akár félszáz hektáros tarvágásokat, a minél nagyobb gépek használatát favorizálták.

Koloszár József tanár úr óva int attól, hogy egy kellően ki nem próbált üzemmodot, a szálalást egyszerre nagyobb területen bevezessük. De nézzük, hogyan folytatta Majer professzor az előbbi gondolatmenetét: „Hazánk gazdasági erdeiben legfeljebb kísérleti formában érdemes szálalással foglalkozni, kivéve a környezetvédelmi állományokat, véderdőket és parkerdőket, ahol még a felújítóvágásos üzemmod sem engedhető meg.”

Sajnos a fentiek ellenére a magyar erdészek évtizedek óta nem foglalkoztak érdemben a szálalással. Egyszerűbb volt tagadni a létjogosultságát, mint kidolgozni a hazai viszonyokra alkalmazható módszertanát. Érthető tehát egyesek – Koloszár tanár úr által vélelmezett – türelmetlensége, hiszen még ahol példaképnek tekintett elődeink célszerűnek tartották a szálalást, ott sem folytattuk azt.

A környező országokban régóta folyik szálalás, a Pro Silva elvek kidolgozói nem holmi zöld ködben tévelygő természetvédők, hanem kitűnő erdész szakemberek. A Pro Silva elvek szerinti gazdálkodás nyereségérdekelte tevékenységnek tekinti az erdőgazdálkodást, a legnagyobb érték előállítását tűzte ki célul, s a költségeket a legkisebbre igyek-

szik szorítani. Alapvetően a természeti folyamatokra épít, gazdálkodását úgy szervezi, hogy az abban rejlő lehetőségeket teljes mértékben kiaknázhassa.

Vajon miért nincsen nálunk hagyománya a szálalásnak?

Elsősorban talán az elmúlt viharos évszázadok az oka. A világháborúk következményei voltak a háborús termelések, amikor is a sakszerűség, a tartamosság teljes mértékben háttérbe szorult. Az államosítás pedig megszüntette azt a jogbiztonságot, mely előtte a felelősségteljes gazdálkodás alapját képezte. De azért sincsen hagyománya a szálalásnak hazánkban, mert az erdészeti részvénytársaságok (és elődeik), a nagyüzemi technológiák mellett tették le voksukat, s a járt utat a – nálunk még – járatlanért bizony nehéz elhagyni. Ezért aztán kimondatott a verdikt, hazánkban nem lehet szálalni, arra csak a jegenyefenyő-elegyes lucosokban, bükkösökben van mód. A fényigényes tölgyeink szálalással nem újulnak, elgyertyánosodnak. További problémaként említik, nem ellenőrizhető megfelelően, hogy mennyi a kikerülő fatömeg, nagy a veszélye a túlhasználatnak. Végül, de nem utolsósorban az erdészet jövedelemtermelő képességét féltik.

Akik elvetik a szálalás hazai alkalmazhatóságát, mivel magyarázzák,

– hogy a Vend-vidéken napjainkban is folyik, s az erdők államosításáig a hazai kisbirtokokon szinte mindenhol évszázadokon keresztül folyt a kisparaszti szálaló erdőgazdálkodás,

– hogy a Kőszegi-hegység ausztriai oldalán, a gazdasági érdekeivel nyilván tökéletesen tisztában lévő, az erdőt évszázadok óta birtokló Esterházyak átálltak a Pro Silva elvek szerinti gazdálkodásra,

– hogy a spontán erdőszült szalafői „Őserdő” nem akar elgyertyánosodni, s hogy egykori háborítatlan őserdeink nem gyertyánosok, hanem tölgyesek, bükkösök voltak?

Mivel magyarázható, hogy míg az erdészeti ismeretekkel nem vagy alig rendelkező parasztagazda ösztönösen tud szálalni, addig a magasan képesített erdésztechnikus, erdőmérnök nem? Nem az oktatás hiányosságai, s azzal, hogy

hazánkban sehol nem folyik hosszabb ideje szálalás, s így azt nincs is hol bemutatni? Persze joggal vádolható a Vend-vidéki gazda, hogy a szesszionális gazdálkodás eredményeként az erdei megfiatlozodtak, elfenyvesedtek. Pontosan olyanra alakult az erdő, ahogy az a tulajdonosaik számára kedvező volt, hiszen ők épületfát, s – nem túl vastag – tűzifát akarnak termelni. Ahelyett, hogy kritizáljuk e gazdálkodási módot, mutassuk meg, hogy a szálalást szakszerűbben is lehet végezni. Ez volna nekünk erdészeknek a feladatunk.

Nagy gondot jelent, hogy ma a szálalás módszerét hazánkban nem kellő részletességgel oktatják, márpedig a szálaló üzemmód a vágásostól teljesen eltérő szemléletet, komoly felkészültséget igényel. Aki a tarvágásos technológiát jól végre tudja hajtani, az jó szakmunkás, aki a felújítógátást mesterien alkalmazza, az mérnöki precizitással dolgozik, aki viszont kellő mélységgel ismeri az erdőben zajló folyamatokat, s képes szálalásos üzemmódban gazdálkodni, az a szakma virtuóza.

A feltételezett túlhasználatok kapcsán: ugyan melyikünk nem látott még túlgyérített, túlbontott erdőket? Ez a tény megkérdőjelezi a vágásos gazdálkodás létjogosultságát? Nyilván nem. A szálaló erdők készletnyilvántartására jól kidolgozott módszerek vannak, mint erről *Barton Zsolt* kollégánk éppen a közelmúltban értekezett. Különbözik sem onnan kell megközelíteni e kérdést, hogy vannak-e (és lesznek-e) olyanok, akik nem tartják be az előírásokat.

Azoknak pedig, akik az erdőgazdálkodás jövedelmezőségét féltik, talán érdemes megtekinteniük az Erdészeti Lapokban az erdőgazdasági részvénytársaságok 2002-es eredményeit közlétező adatsort! A kilenc leggyengébb eredményt felmutató erdőgazdaság – melyek az állami erdők 38 százalékán gazdálkodnak – gazdasági eredménye 18 millió forint veszteség. Az összes erdőgazdaság adózott eredménye pedig nem éri el a 800 millió forintot. (Egy kilométer autópálya ára 2-3 milliárd forint.)

Milyen érvek szólnak a szálalás mellett?

A folyamatos erdőborítás, az erdei ökoszisztéma biológiai sokféleségének fennmaradása, az erdőművelési költségek minimalizálása, az erdőből származó bevételek ciklikusságának megszűnése, hogy minden fát egyedre szabottan, a gazdaságilag optimális korban le-

het kitermelni, hogy olyan állékony erdőállományokat nevelhetünk, amelyek a legnagyobb biztonságot nyújtják a különböző károsítókkal, kórokozók, természeti károkkal szemben.

Hol célszerű áttérni a szálalásra?

Elsősorban azokban a legkitűnőbb adottságú erdeinkben, ahol a jelenleg alkalmazott 100–120 éves vágásforduló nem elégséges az igazán méretes késelési, hámozási rönk termelésére.

Ugyancsak ésszerű volna szálalni a leggyengébb adottságú véderdeinkben, már ha nem kívánunk lemondani ott a fatermelésről. Biztos, hogy célravezető a jelenlegi gyakorlat: a gyenge termőhelyeken álló véderdőinket is úgy kezeljük, mintha azok is gazdasági erdők lennének? Van-e értelme véghasználni a rossz cseri talajon, az egykori futóhomokon vagy dolomit kopárakon fejlődő erdőinket. Ha már mindenképpen fát akarunk nyerni ezekből az erdeinkből is, úgy legalább azt ne hatalmas veszteséggel végezzük. Az erdőgazdálkodás termelésből származó bevételei nem emelhetők érdemi mértékben, tehát jobb eredmény elérésére csak a kiadások csökkentése révén számíthatunk. A vágásos gazdálkodás nagy költségigényű tétélei a felújítás, az ápolások, tisztítások, törzskiválasztó gyérítések. Ezen költségek jó része megtakarítható szálaló gazdálkodás esetén.

A kisbirtokokon is érdemes szálalni, ahol a vágásos gazdálkodás következtében a bevételek ciklikussága szinte lehetetlenné teszi a normális erdőgazdálkodást.

Végezetül, de nem utolsósorban, azokban a védett természeti területen fekvő erdeinkben, ahol azok gazdasági hasznosításával nem hagyunk fel. Ugyancsak a szálalás marad az egyetlen alkalmazható üzemmód a nagyváros környéki erdőkben, ahol egyetlen kisebb tar- vagy végvágás újságcikkek sorát eredményezi.

Persze a szálalásnak is vannak korlátai. Biztos nem lehet az olyan erdőkben szálalni, amelyek felújulásra képtelenek. A legnehezebb talán az erdők számára határtermőhelynek minősülő erdőpusztákot megvalósítani a szálalást, de ezekben az erdőkben a gazdálkodással amúgy is fel kellene hagyni.

Mi a teendő?

Létre kell hozni egy olyan kutatóműhelyt, ahol a következő néhány évtizedben pótolhatjuk a lemaradásunkat, s kidolgozzuk a szálalás hazai viszonyokra alkalmazható módszereit. Ha volt szellemi kapacitás és pénz a homok-, a kopár- és a sziklásítás, a nemesnyár-termesztés kapcsán komoly üzemi méretek között működtetett kísérleteket beállítani, akkor a szálalás kérdése is megérdemli a hasonló figyelmet. Létre kell hozni egy legalább hagyományos erdészet nagyságú önálló kísérleti szálaló üzemet, s az ország számos helyén be kell indítani szálaló kísérleteket. Az Őrség és a Vendvidék – ahol még megtalálhatóak a paraszti szálalógazdálkodás utolsó mohikánjai – kiváló mintaterülete lehetne a szálaló gazdálkodás bevezetésének, kutatásának. Nem vitás, hogy nagyon sok a megválaszolatlan kérdés a szálalással kapcsolatban. Ezekre azonban csak üzemi méretekben beállított kísérletek adhatnak választ!

Az elmúlt évhez hasonlóan az **EREA-TOURS** az alábbi szállásajánlattal áll a **LIGNO NOVUM** és **WOOD-TECH Szakkiallítás** látogatói rendelkezésére:

Időpont: 2004. szeptember 7-11. (4 éj)

Szálloda: **Hotel SZIESZTA** (Sopron, Lóvér krt.37.)

Egyágyas szoba reggelivel:

8600,- Ft/őj

Kétágyas szoba reggelivel:

12 400,- Ft/szoba/éj

Az árak tartalmazzák a szállást, büféreggelit, belépőt a Lóvér uszodába és a parkoló ingyenes használatát.

Felhívjuk megrendelőink szíves figyelmét, hogy a szállodai szobákat csak a lefoglalt kontingens erejéig tudjuk biztosítani, ezért kérjük, hogy igényüket minél előbb közöljék.

Kérjük, hogy a **megrendelést 2004. augusztus 10-ig** szíveskedjenek megküldeni:

(Fax: -06-1-201-24-53, e-mail: erfatour@qwertynet.hu)

Megtiszteltetés

„Megvilágosodás” címmel tett közzé Reményfy László észrevételeket egy, a Nimródban megjelent, konferenciáról szóló rövid tudósításhoz. Akár megtiszteltetésnek is vehetném, hogy majd fél oldalon foglalkozik személyemmel, ha a cikk egy másodkézből vett idézet alapján nem meglehetősen dehonesztáló módon támadna. Nem áll szándékomban a kesztyűt felvenni. Mégis, a Nimród-cikkben terjedelmi korlátok miatt óhatatlanul szövegekörnyezetéből kiragadott és helyenként pontatlanul idézett állítások, és azok az EL-ban a szerző által alap nélkül továbbgondolt változatai oly mértékben távol állnak eredeti gondolataimtól, hogy kénytelen vagyok a leírtakat helyesbíteni.

1. Részben sem cáfoltam az előttem szóló, általam nagyra becsült Nádas József és Feiszt Ottó urak előadásában elhangzottakat, már csak azért sem, mert alapvetően egyetértek velük, különösen pedig a Nimród által idézett állításokkal. Egész egyszerűen más megközelítésben tárgyaltam a nagyvadgazdálkodás kérdéseit. Vitattam viszont annak a jogszabálynak a hatékonyságát, amely az erdővédelmi bírság kiszabását teszi lehetővé. Ez ugyanis nem érheti el a kívánt célt, sőt a természetvédelem érdekeivel ellentétes a hatása. A cél ugyanis az lenne, hogy a ténylegesen túlszaporodott nagyvadállományok csökkentését elérjük. Annak azonban, hogy egy nagy vadsűrűségű területen azért nem szabhatják ki, mert ott minden vadragással veszélyeztetett terület be van kerítve, máshol pedig, ahol jóval kisebb a vadsűrűség, ott szankcionálnak, mert néhány erdősisítés többé-kevésbé rágott, az üzenete az, hogy be kell keríteni a területeket, és akkor nincs gond. Nádas úrral ebben azért sem lehet vitám, mert a jogszabályt nem megalkotta, hanem hatósági feladatkörénél fogva csak alkalmazza.

2. Nem vontam kétségbe „az erdők egészségi állapotát figyelő” ÁESZ munka hitelességét. Sőt, szót sem ejtettem az ÁESZ által felállított VÉV-ről, azaz a vadállomány okozta élőhelyváltozás monitoringról. Ellenben a kizárások (bekerített 10x10 m-es területek) természetvédelmi monitoring eredményeinek értelmezési nehézségeiről beszéltem, amikor azt mondtam, hogy ezek sem adhatnak megfelelő eredményt arra vonatkozóan, hogy természetvédelmi szempontból hány nagyvadat cél-

szerű fenntartanunk. Ugyanis e vizsgálatok során nem az élőhely egészének fejlődése kerül górcső alá. Másrészt, nem nevezhető természetes állapotnak a nagy testű növényevő emlősök teljes kizárása egy területről. Végül pedig, egy gazdaságilag kezelt területen levő ilyen kis parcellán nem valószínű, hogy a növénytakasok természetes fejlődését tudjuk utánozni, hiszen a növények betelepülése csak a már bolygatótt területekről lehetséges. Nem véletlen, hogy – sajnos nem hazai – újabb felfogások szerint a nagyvad okozta természeti károsodás kritériuma nem a növénytakasok, hanem a faj szintjén keresendő. Vagyis, természetvédelmi szempontból akkor minősíthető a nagyvad túlszaporodottnak, ha valamely őshonos növényfaj helyi kipusztulását okozza.

3. Egyébként is értelmezhetetlen az a beállítás, hogy én kritizálom azt a VÉV-et, amelynek adatfelvételi és kiértékelési módszereit az ÁESZ-szel szorosan együttműködve magam állítottam össze. E paradox állítás ráadásul úgy hangzik, mintha a szerző és valamilyen kollektíva munkáját bíráltam volna („...abban a hitben ringattuk volna magunkat, hogy ... munkánk hiteles”), holott ilyen megosztottság, törésvonal nincs a szakmán belül, vagy legalábbis az nem köztem és az ÁESZ között húzódik.

4. És itt, ismét paradoxnak tűnhető módon, nekem kell megvédenem a szerzőtől a „kárfigyelő rendszert”, állítása szerint ugyanis „ha egy értékes fafaj eltűnik, kipusztul a fiatalosból a vadkártétele miatt, azt ... nem lehet kimutat-

ni”. Dehogynem, a monitoring lényege ugyanis, hogy a bekerített és bekerítetlen, de tartósan megjelölt területeket hasonlítjuk össze. Ha a területek kijelölése megfelelően történt, vagyis nem volt a minta és kontrolterületek között lényeges különbség, akkor a bekerítettben az értékes fafajnak meg kell maradnia.

5. Még a Nimród-cikkben sem szerepel olyan állításom, hogy a nagyvad egyformán kedvelné a rendelkezésére álló táplálékot, nem érhető hogy jön ez a rész ide? Ellenkezőleg, részletes preferenciavizsgálatokkal rendelkezünk, amelyek részben közzé is tettünk.

6. Nem használtam a morbiditás és mortalitás szavakat, mivel ahol lehet, igyekszem kerülni az idegen ökológiai kifejezéseket. Az utóbbi helyett is az elhullás vagy halálozás kifejezéseket szoktam használni. Helyesen tehát előadásomban így hangzott el: „a nagyvadállományok nem mutatnak markáns sűrűségtől függő születési szám csökkenést, és elhullás növekedést, ami az ökológiai vadeltartó képesség közelében várható lenne”. Ami persze nem tévesztendő össze az erdészeti vadeltartó képességgel, amit nem túl szerencsés módon akár „vadtüro képességnek” is nevezhetünk. Ugyan az elnevezés használatával különösebb gondom nincs, mégis jó lenne egyszer megfontolni, hogy ezzel a kifejezéssel igazából az erdőgazda toleranciaszintjét jellemezzük, nem pedig az erdőt. Gazdálkodási beavatkozások híján ugyanis a vadpopulációk környezetükkel dinamikus egyensúlyra jutnának. És, bár nyilvánvalóan nem lehet célunk hagyni olyan szintre (az ökológiai vadeltartó képesség szintjére) szaporodni nagyvadállományunkat, ahol ez az egyensúly meg-

valószínű, a vadeltartó képesség fogalmának mégiscsak az élőhelyre, a környezetre kellene vonatkoznia.

7. Nem állítottam, hogy az erdőfelújítás nehézségei legfeljebb Somogy megye egyes részein indokolhatóak egyedül a nagyvadlétszámmal. Az állítás úgy hangzott, hogy Somogy megye egyes részein a nagyvad sűrűsége egyedül is meghatározója lehet a rágáskár bekövetkeztének. Ami ugye nagy különbség. Tény, hogy vizsgálataink szerint a rágáskárt befolyásoló tényezők közül csak egy a nagyvadállomány sűrűsége. Ezzel talán gyakorló szakembereknek újat még nem mondtam. Mint ahogy talán azzal sem, hogy ha egy bizonyos küszöbszintet elér a nagyvad sűrűsége az élőhely fokozott kihasználásának szükségszerűsége miatt, a vadkár kizárólagos meghatározójává is válhat. A jelenség egyébként ismert a nemzetközi szakirodalomból is.

Ennyi. Méltatlannak tartom ugyanis az anyagi érdekeltségemre, az „ellenség kezére”, az épülő kapitalizmus tönkretételére vonatkozó további megjegyzésekre reagálni. Mint ahogy nem tisztem az FVM főosztályvezetőjét sem megvédeni amiatt, hogy – helyesen – öt év alatt tervezi a helyenként túlszaporodott nagy-

vadállományt „normális szintre” visszaállítani. Nem állhatom meg mégsem, hogy leírjam, gondoljunk csak bele, micsoda kárt okoztunk a nagyvadállománynak a 80-as évek közepének és 90-es évek elejének két átgondolatlan, fűnyírószerű, vagy még inkább – egy képzavarral élve – lefejezés jellegű nagyvadcsökkentési kampányával. Többek között az ezek következményeképpen elfiatalodott nagyvadállományokból származó lényegesen lecsökkent bevételek vezettek az újbóli kímélthez, és a jelenlegi helyzet kialakulásához. A csökkentés során az állományszerkezetre fokozott figyelemmel kell lenni, az pedig nem kampány-szerű munkát feltételez.

Végül, mivel az utolsó bekezdésben gunyorosan megfogalmazottak szerint javaslatokat vár a szerző „egy >hiteles< figyelő, mérő rendszer kialakítására” és „eddiggi fogyatékoságaink” (kinek a fogyatékoságai?) kiküszöbölésére, mivel nem szeretném ugyancsak gunyorosan azzal elütni a dolgot, hogy az értelmes párbeszéd hiányát látom a legfőbb fogyatékoságnak, egy gondolatot vetnék még papírra a VÉV-ről. Mindaddig, amíg az eredeti szándék szerint monitoring célra alkalmazzuk (ha fogalmazhatok én is többes szám első személy-

ben), megfelelően értékelve az eredményeket értékes információkhoz juthatunk az erdő – nagyvad kapcsolatrendszeréről. Csak remélni tudom azonban, hogy nem fogjuk azt a nagyvadállományok szabályozásának kizárólagos információjaként használni. Saját két kisebb kiterjedésű területen létrehozott, besűrített mintaterületekkel rendelkező monitoringunk adatai felettébb indokolt óvatosságra intenek. Egy erdőrészen belül is hatalmas különbségek vannak a különböző pontok eredményei között, nem beszélve egy erdészeti területéről. Ami végső soron érthető, hiszen a vad nem egyenletesen használja a rendelkezésére álló élőhelyet. Ha tehát olyan országos monitoringot szeretnénk létrehozni, amelynek adataiból a gazdálkodásra vonatkozó operatív intézkedések megtételére vonatkozó következtetéseket szeretnénk levonni, olyan nagy számban kellene mintaterületeket építenünk, hogy, most már ezért kellene „otromba erdei kerítésekkel” az országban az állami területeken, óriási költséggel” létrehoznunk. Ami ugyanúgy rossz lenne, mint az erdősítésvédő kerítések mértéktelen elszaporodása.

Náhlík András

Erdőtűzek megelőzési és oltási gyakorlata és problémái Magyarországon

A nemzetközi területadatokat szemlélve úgy tűnhet, hogy a hazai erdő- és vegetációtűzek jelentősége csekély, és szinte felesleges vele foglalkozni. Két dolgot azonban nem szabad elfelejteni: egyrészt a hazai erdőtűzek „intenzív” erdőgazdálkodással érintett területen következnek be, ahol a felújítási kötelezettségből fakadó költségek jóval magasabbak, mint például Szibériában, másrészt a nemzetközi jelentésekben szereplő erdőtűzeknél az erdő fogalma eltérő a hazai megfogalmazástól, azaz a 10 %-os záródást, és az 5 méter magasságot elérő fás területek is erdőnek minősülnek.

Egy nagyobb méretű erdőtűz még egy nagyobb erdőgazdálkodó éves eredményét is érzékenyen érintheti. Az erdőtűzek elleni védekezés több szakterület, gazdálkodó szervezet és hatóság folyamatos, átgondolt együttműködését igényli. A tűz nem ismer sem birtokhatárokat, sem hatásköri és illeté-

kességi korlátokat. A tűz esetében is hasonlóan más erdővédelmi problémákhoz a megelőzés a legolcsóbb és leghatékonyabb módszer.

Jelenleg hazánkban az erdőtűz elleni védekezésnek számos feltétele hiányzik, illetve hiányos

- a jogi szabályozás,
- a megelőzéshez kapcsolódó PR koncepció,
- az előrejelző rendszer, ún. tűzveszélyességi index,
- speciális vegetációtűz-oltó eszközpark,
- a vegetációs tűzek oltásához szükséges speciális ismeretanyag, és képzési rendszer,
- az elhúzódo tűzek oltásának irányításához szükséges vezetési / szervezési struktúra (logisztikai problémák).

1. Az erdőtörvény és a 1997/12 BM rendelet a tűzmelegelőzési tevékenységet az erdőgazdálkodó feladatává teszi. A rendelet „tűzesetek megelőzése” című

fejezetében felsorol néhány kötelezően végrehajtandó megelőzési intézkedést és műveletet, ezek azonban sem a modern erdő- és vegetációtűz megelőzési elveknek, sem a privatizáció után kialakult tulajdonszerkezeti viszonyoknak nem felelnek meg.

Azok az erdőgazdálkodók sem kapnak pontos útmutatást a megelőzési tevékenységre vonatkozóan, akik hajlandóak lennének rá pénzt fordítani. Nem kétséges, hogy e tevékenység kereteit, kommunikációs koncepciót, a propagandaanyagokat országos szinten kell megvalósítani. Az erdőgazdálkodónak sem az időjárás előrejelző rendszer adatainak tűzveszélyességi szempontok szerinti értékelése, sem a megelőzési módszerek kidolgozása nem feladata, és nem is lehet az. Hasonlóan problematikus a megelőzési és védekezési tevékenység összehangolását szolgáló hivatott erdőtűzvédelmi tervek helyzete, amelyek készítését ugyan a 97/12 BM rende-

1. kép. Vegetációtűz-oltásnál alkalmazható kézi eszközök

let előírja, de ezek pontos tartalmi követelményeit, elkészítésük módját, a készítésükre jogosult szakemberi kört nem határozza meg. A felsorolt tartalomigénypontokból a jogalkotónak arra a szándékára lehet következtetni, hogy a magyar erdőtűzvédelmi tervet az EU elvárásoknak megfelelően, a bevált nemzetközi standardhoz igazodva kellene elkészíteni. Ezeknek a terveknek a nagy előnye lenne, hogy az oltás és megelőzés operatív tevékenységéhez is igen jól használhatóak, és nemcsak az írásztaffilóknak készülnek. Az említett BM rendelet ugyan meghatározza, hogy a terveket a megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságokhoz kell benyújtani, de az eljárás formájára nem tér ki. Nem határozza meg, hogy ez egy deklaratív hatósági jóváhagyás, amiben a hatóság csak a terv meglétét vizsgálja, avagy bizonyos esetekben a Katasztrófavédelmi Igazgatóság a jóváhagyást megtagadhatja? /Ebben az esetben az államigazgatási eljárás általános szabályai vonatkoznak a jóváhagyására?/ A rendelet sem a jóváhagyás feltételeit, sem a benyújtás elmulasztása esetén alkalmazandó szankciókat nem tartalmazza. Szintén szükséztávú a rendelet 3/B.§ /5/ bekezdése, ami az illetékességi szabályokra vonatkozik. /Az elkészített, illetve a módosított védelmi tervek a (2) bekezdés b), d) és e) pontjában meghatározott részeit az illetékes Katasztrófavédelmi Igazgatóság – a fővárosban a Fővárosi Tűzoltó-paramcsnokság – hagyja jóvá./ Hiszen számos olyan erdőgazdálkodó van, aki több megye területén gazdálkodik, s ebben az esetben felesleges lenne két külön erdőtűzvédelmi tervet készíteni a valóságban és tűzvédelmi szempontból egyaránt összefüggő területekről.

Az európai országok erdőtűz statisztikáinak keletkezési ok adatait elemezve arra az eredményre jutunk, hogy igen magas arányban: mintegy 80-90%-ban a tűz nem természetes, hanem „emberi okból” keletkezik /human causes/. Ezen belül első helyen szerepel a gondatlanság, ezután következnek a szándékos gyújtogatás, de számos tűz keletkezik a nem megfelelően elvégzett utómunkálatok miatti visszagyulladás következtében is.

A magyarországi helyzet az okok terén hasonló az európai adatokhoz, jelentős különbségek mutatkoznak azonban az egyes kategóriákon belül. A gondatlanság miatt keletkező tüzeknél hazánkban igen magas a mezőgazdasági területekről (nem megfelelő módon, ill. kedvezőtlen időjárási körülmények mellett végzett tarlóégetések), az erdőterületre áttérjedő tüzek aránya. Ez elsősorban az alföldi régióban jellemző, ahol a mozaikos földhasznosítási szerkezetbe ágyazott erdők különösen ki vannak téve ennek a tűzveszélynek. A Zempléni-hegység területén, és az Aggteleki Karszt területén is az erdő- és vegetációtűzek jelentős része a környező mezőgazdasági területekről terjedt át az elmúlt években.

Mivel a tüzek keletkezésénél az emberi tényező játssza az elsődleges szerepet, a megelőzésnek is ez az egyik legfontosabb területe. Meg kell vizsgálni az erdőtűzekkel, illetve a mezőgazdasági tűzhasználattal kapcsolatos szociológiai faktorokat, valamint a területre vonatkozó jogi szabályozást. Az erdőtűzek oka legtöbbször a gondatlanság, de még a szándékos gyújtogatás is az esetek nagy többségében, csak ún. eshetőleges szándékkal valósul meg. Tehát az emberek tudatának formálásával, tervezett kommunikációs tevékenységgel az erdőtűzek legfőbb oksági tényezője eredményesen befolyásolható. A kommunikációs program hatása azonban még optimális végrehajtás esetén is hosszabb folyamat. Ennek ellenére a leghatékonyabb és a legolcsóbb módszer a tüzek megelőzésében. (Az Amerikai Egyesült Államokban, a 30-as években kitalált Smokey, a medve példálul jelképpé vált, és a rá épülő kommunikációs programmal a gondatlan tüzesetek számát a töredékére sikerült visszaszorítani. Ezenkívül a lakossági együttműködés az erdőtűzek jelzése terén is mind mennyiségileg, mind minőségileg nagyságrenddel javult. A program annyira jól sikerült, hogy amikor a hetvenes években az ellenőrzött tüzeket elkezdték művelni, a legnagyobb feladat a társadalmi elfogadtatás volt.)

Az erdő- és vegetációtűzek megelőzésének egyik fontos eszköze az ún. tűz időjárás index (fire weather index), amelyet országonként és régióként eltérő meteorológiai adatok alapján képeznek, de a cél: a tűzveszélyes időszakok meghatározása azonos. Általában az indexek a relatív páratartalom, a hőmérséklet, a szélesebség, a csapadék alapján számított értéket 5 csoportba sorolják. Ennek alapján az adott napon lehet egy bizonyos terület nagyon alacsony, alacsony, közepes, magas és nagyon magas veszélyességi kategóriában időjárási szempontból.

Egyes országok a különböző éghető biomassza kategóriákra (1, 10, 100 órán belől kiszáradni képes biomasszarészek) külön indexet képeznek. Az indexnek az a nagy előnye, hogy egyrészt segíti a különösen veszélyes időszakok behatárolását a területen dolgozó szakemberek számára, másrészt jól kommunikálható a lakosság felé. A jelenlegi gyakorlat szerint, a tavaszi felújításokban keletkező erdőtűzek után menetrendszerűen elrendelt tűzgyújtási tilalmat az időjárási változásokra tekintet nélkül sokszor egészen őszig fenntartják. Ez – hasonlóan más teljes tiltásokhoz – ahhoz vezet, hogy egyrészt a kitérdulók a teljes tilalom miatt gyakran nem a kijelölt /ennek megfelelően könnyen kontrollálható/ tűzrakó helyeken raknak tüzet, hanem attól távolabb, valamilyen eldugottabb helyen. Másrészt a tarlót leégető gazdálkodó is általában a legkedvezőtlenebb és veszélyesebb időszakban gyújtja meg a tüzet, és mivel a felelősségre vonást el akarja kerülni, sokszor azt őrizetlenül otthagyja. Ezek a tüzek azután röptűzek formájában /spot fires/ nagyon gyakran áttérjednek a szomszédos, a mezőgazdasági területekhez képest jóval nagyobb mennyiségű éghető biomasszával rendelkező erdőterületekre.

A magyarországi tüzeket két kategóriába lehet sorolni: az elsőbe tartoznak a kis területű, 5 ha-ig terjedő felületi tüzek /avartűzek, felújításokban keletkezett tüzek/, a másodikba tartozik minden koronatűz és a nagyobb területű felszíni tüzek.

A kisebb tüzeknél sokszor az erdőgazdálkodó hamarabb a helyszínre érkezik, mint a tűzoltóság melynek vonulási idejét az erdőterületek távoli fekvése, és a „városi” használatra kialakított tűzoltó gépjárművek terepjáró képességének hiánya is jelentősen megnyújthatja. Sokszor a tűzoltóság kitérkezéséig a

2. kép. Különböző teljesítményű és áru slip on unitok
 2/a az olcsóbb de kitűnően használható afrikai kivitel
 2/b a profi változat 800 literes tartállyal nagy teljesítményű szivattyúval
 2/c a 300 literes tartállyal szerelt elektromotoros változat
 2/d egy könnyen szerelhető zambiai változat 1000 literes tartállyal, Mitsubishi L200-on

tűz már részben eloltásra kerül, de a gazdálkodó vállalkozói, illetve munkavállalói legtöbbször egyébként is részt vesznek az oltásban. A kisebb erdőtüzekre számítva azért is érdemes a saját dolgozókat megfelelő felszereléssel ellátni, mert egyrészt sokszor hamarabb érkehetnek a helyszínre, másrészt, ha több kisebb vegetációtűz vagy esemény fordul elő az illetékes tűzoltóság területén, a vonulási idő megtöbbszörözödhet.

A késés mindenesetre jelentős károkat okozhat: például egy tölgyfialosban a 10 km/h sebességű szél, és alacsony páratartalom esetén a tűzfront akár 150 m sebességgel is haladhat óránként, és ekkor még az esetleges lejtőhatással nem számoltunk.

A már korábban hivatkozott BM-rendelet 10.§ /4/. bekezdésében előírja, hogy az erdőgazdálkodó a tűzgyújtási tilalom ideje alatt a tűzvédelmi szempontból nagymértékben veszélyeztetett területek esetében köteles az esetleges erdőtüz eloltására központi helyen megfelelő munkacsoport, felszerelés és jármű készenlétben tartásáról gondoskodni. A kérdés az, mi a megfelelő felszerelés és jármű?

Ezzel kapcsolatban érdemes egy kicsit szétnézni a világban, olyan országokban, ahol részben a szükség miatt a speciális vegetációtűz-oltási módszerek már régen kialakultak.

A nálunk használt egyszerű lapát, illetve tűzcsapó effektív tűzoltási tevé-

kenységre nem megfelelő. Ezt azt hiszem mindenki tapasztalta, aki ezekkel az eszközökkel már próbált eloltani egy erdőtüzet. A tűzcsapót még jól lehet használni egy kisebb intenzitású avar- vagy gyeptűznél a tűzfronton végighúzva, de a médiában oly gyakran mutatott tűzcsapóval végzett legyező mozdulat csak a tűz oxigénellátását javítja.

Nincsenek univerzális eszközök, de érdemes a különböző kézi szerszámokat a célnak megfelelően kombinálni. A tűzoltásnál egyaránt szükséges az éghető biomassza eltávolítása, és bizonyos növényi részek elvágása. Egy sima lapáttal például a földet is nehéz kiszedni gyeplől. Ezért például érdemes a lapát két szélét megélezni, hogy vágni lehessen vele. A vegetációtűz oltásához használatos eszközökből néhány példát a 1. képen mutatok be.

A világ számos részén az ún. wildfire oltás részben erdészeti hatáskörbe tartozik. Ennek számos történeti és egyéb oka van, melyek közül az egyik, hogy az erdészet rendelkezett megfelelő terepjáró képességű járművekkel. Ezek mérete nem teszi lehetővé nagy mennyiségű víznek a helyszínre szállítását, kisebb tüzek eloltásához azonban 1-2 köbméter is bőven elegendő. Hiszen adott esetben többet ér 1 köbméter víz azonnal, mint félórával később 20.

A 2. képen látható eszköz az ún. slip on unit (Afrikában ún. bakkie-szakkie, ejtsd baki szakki), amelyet egyszerűsége

és kedvező ára miatt eltérő formában ugyan, de Amerikától Afrikáig mindenhol használnak. Ez tulajdonképpen egy terepjáró platóra felszerelhető, illetve arról fél óra alatt leszerelhető mobil egység, ami egy szivattyúból, egy 300-1500 literes tartályból, és a hozzá tartozó tömlőből áll. Általában kiegészítik egy habkeverő berendezéssel vagy egy hátszak nagyságú mobil habosító készülékkel. Az oltáshoz használt tömlők átmérője 1,5, illetve 1 coll, néha $\frac{3}{4}$ coll, mert nagyobb tömlőkkel a mozgás a terepen nehézkes, sokszor lehetetlen. Egy slip on unit, és a megfelelő kézi szerszámok segítségével 3-4 ember is eredményesen veheti fel a harcot egy kisebb tűzzel, a megfelelő taktikát alkalmazva.

Egy egyszerűen kiépített slip on unit költsége nem több mint 1-1,5 millió Ft. Számos országban az így kialakított slip on unit-okat növényvédelmi munkákhoz is használják kis kiegészítéssel.

Az alkalmazandó taktikákat nem kívánom részletezni, mert ezt a rendelkezésre álló terjedelem nem engedi meg. Röviden annyit, hogy a szél által hajtott tűzfront oltását nem szabad azonnal megkísérelni, mert az egyrészt nehéz, másrészt rendkívül veszélyes. A tűz oltását egy lehetőleg természetes tűzpáztárra /szikla, út/ támaszkodó ún. horgonyponttól érdemes megkezdeni, először a lassabban, és kisebb intenzitással terjedő hátsó frontot és a szárnyakat eloltva. Ezután lehet két oldalról fokozatosan a tűzfrontot is megfékezni. A munkában résztvevőkkel mindig előre tisztázni kell a biztos menekülési utat ill. zónát, arra az esetre, ha a tűz terjedési iránya, illetve paraméterei megváltoznak.

A slip on unit megfelelően használható a tűz utáni utómunkálatokhoz is /ún. mop up/. A tüzek harmada világszerte a nem megfelelően elvégzett utómunkálatok miatt keletkezik. A passzív őrzés nem elégséges: az esetleges tűzfészkeket ki kell forgatni, vagy földdel le kell fedni. A leghatékonyabb módszer a kézi eszközök és a víz együttes használata. A slip on unit terepjáró képessége miatt jól alkalmazható ebben a munkában is.

Az utómunkálatok hatékony eszköze lehet még az ún. puttonyfecskendő /back pack pump/ /3. kép/, ami leginkább a háti permetezőhöz hasonlítható. Ez a kisméretű eszköz kb. 20 liter vízzel nagyon hatékonyan használható nemcsak a gépjárművel nehezen elérhető tűzfészkek eloltására az utómunkák során, hanem az aktív tűzoltás alatt az ún. ugró tüzek megfékezésére is.

3. kép. A háti pumpák két változata

A nagyobb területű erdő- és vegetáció-tüzeknél Magyarországon is szükséges lenne az erdőtűzoltási tevékenységet, ún. „szervezetek közötti” (interagency) alapokra helyezni. A nagy területű tüzek – mint már említettem – nem ismerik sem a tulajdoni és területkezelői határokat, sem a hatásköri és illetékességi területeket. Az ilyen tüzek eloltásához az összes érdekelt előre átgondolt jól szervezett együttműködése szükséges. Ezek a tüzek általában meghaladják az egyes szervezetek /erdészet, tűzoltóság, erdőbirtokosság, nemzeti park/ egyedüli teljesítőképességét, kapacitását és forrásait. Számos olyan nagy tüzeknél alkalmazható eszköz van, amivel a tűzoltóság nem rendelkezik, de egy erdészet, vagy nemzeti park (illetve ezek vállalkozói) igen.

Sok olyan logisztikai feladat van egy nagyobb erdőtűznél, melynek együttes megoldása sokkal célravezetőbb. A magyarországi nagyobb erdőtűzeknél véleményem szerint a legnagyobb problémát sokszor az oltásban résztvevő szervezetek közötti nehézkes kommunikáció jelenti.

A nagyobb erdőtűzek magyarországi oltási gyakorlatában talán a legnagyobb eltérést a nemzetközileg használt oltási gyakorlattól az ellentűzek /backfires/, illetve a kiégetések /burnout/ használatának hiánya jelenti. Sokszor elhangzik, hogy Magyarország nem rendelkezik tűzoltó repülőgéppel, és megfelelő légi oltókapacitással. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy a légi oltás csak a földi erővel összehangolva, azt kiegészítve lehet eredményes. Önmagában a légi tűzoltó-kapacitás – igen költséges – növelése nem oldja meg a problémákat. A légi egységek feladata legtöbbször az ugró tüzek /spot fires/ észlelése és oltása, illetve a közvetett indirekt és párhuzamos taktikához szükséges kontroll-

vonalak gyors létrehozása, amire az ellentűz és kiégetési taktika támaszkodhat, és csak ritkább esetben /általában objektumvédelmi célokna/ és kisebb intenzitású tüzeknél használják őket közvetlen támadásra. A légi taktika alkalmazásának elengedhetetlen feltétele az elsőrendű kommunikáció, és nemcsak az oltásvezető és a pilóta, hanem a területen dolgozó egységek és a pilóta között is.

A hazai nagyobb tüzek elsősorban nagy intenzitású tüzek, ami azt jelenti, hogy nagy mennyiségű biomassza nagy terjedési sebességgel ég. Az erdőtűzek karakterizálására használt ún. tűzvonalt /vagy Byrom/ intenzitás szerint egy koronatűz esetén ez az érték akár 3000-8000 KW/m is lehet. Direkt taktika nehéz eszközökkel /dózer, tárcsa, tűzoltógépjármű/ általában 1700-2000 KW/m; kézi eszközökkel 500 KW/m határig alkalmazható eredményesen és biztonságosan. Egy erdőtűznél a fő tűzfront vízzel történő oltása még jó vízellátási körülmények és optimális útviszonyok esetén is fizikailag lehetetlen, hiszen az éghető biomassza mennyisége hektáronként a több száz tonnát is elérheti.

Ilyen esetekben a hatékony megoldást a tűz kisebb intenzitással égő szárnyainak kontrollálása, és a fő tűzfront elleni közvetett védekezés jelentheti.

Ilyen esetekben a hatékony megoldást a tűz kisebb intenzitással égő szárnyainak kontrollálása, és a fő tűzfront elleni közvetett védekezés jelentheti.

Mivel az égő biomassza lehűtése nem lehetséges, a másik módszer az éghető biomassza elvonása a tűztől. Ez történhet mechanikai úton, de az így kialakítható vonal szélessége időhiány miatt általában nem elegendő (főleg koronatűz esetén). Az ellentűz taktika alkalmazásához azonban már egy keskenyebb – ezért gyorsabban kialakítható – vonal is megfelelő, hiszen a biomasszát tűzzel távolítjuk el, s az általunk gyújtott ellentűz lassabban, kisebb intenzitással szél ellenében ég.

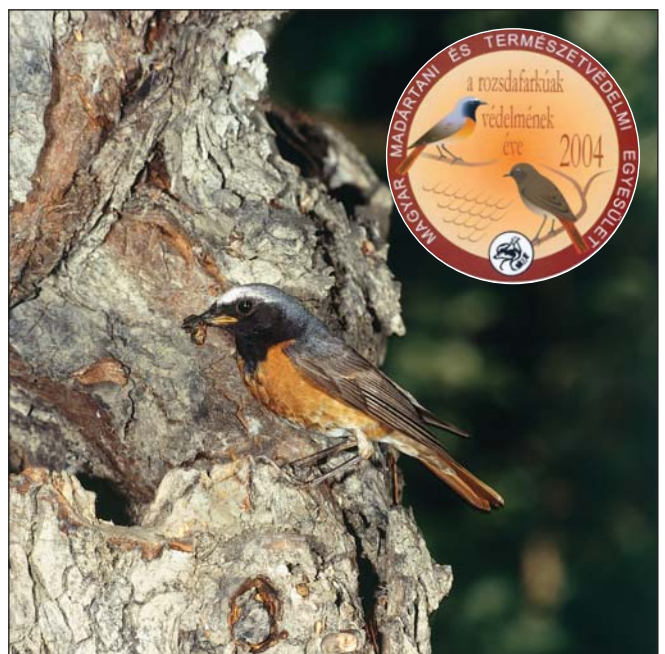
A nagy területű erdőtűzek oltásának azonban elengedhetetlen feltétele a tűz terjedési és meteorológiai viszonyok folyamatos figyelemmel kísérése. Részletes meteorológiai előrejelzés /időjárás frontok, inverziós rétegek, szélirány és sebességváltozások, RH változás/ nélkül nem csak a védekezést nem lehet hatékonyan tervezni, hanem a tűznél dolgozó egységek biztonságát sem lehet garantálni.

Az erdőtűzek elleni védekezést az EU is kiemelt célként kezeli, és ilyen támogatást – a kiemelten veszélyeztetett és veszélyeztetett területeken – az Unióban az állami erdőgazdálkodók is kaphatnak. A támogatás mértéke a 30-50 százalékot is elérheti.

S ha a napjainkban elvárt közzéadás szemüvegen keresztül szemlélem a tűz elleni védekezésre fordított összegek megterülését – hasonlóan a többi erdővédelmi prevenció költséghöz – megállapítható, hogy igen hamar kamatostul megtérül.

Nagy Dániel
erdőmérnök

Global Fire Monitoring Center &
Erdővédelmi Intézet
(daniel.nagy@gfmc.org)

Biomassza projekt a Dél-Dunántúlon

A PANNONPOWER HOLDING Rt. a régió egyik legnagyobb energetikai beruházása során a Pécsi Erőműben 2004-től tüzelőanyag-váltást és technológiai modernizációt hajt végre. Széntüzelésű blokkjai közül egyet faapríték-üzelésre, kettőt pedig földgáztüzelésre alakít át. A beruházás során Közép-Európa legnagyobb, 50 MW-os biomassza-fűtésű erőművi blokkját hozzák létre (Pécs város villamosenergia-igénye 25–30 MW).

Az aprítékkal üzemelő blokk tüzelőanyag-igényének jelentős részét a régió két legnagyobb erdőgazdálkodója a Mecseki Erdészeti Rt. és a Somogyi Erdészeti és Faipari Rt. biztosítja. A SEFAG RT. saját termelésből az elsődleges fűrészipari és faipari alapanyagok mellett keletkező mintegy 80–90 000 tonnányi tűzifát, valamint 10-20 000 tonna egyéb tűzifa- és fűrészipari mellékterméket szállít be az erőműhöz, továbbá közel 30 ezer tonnát pedig más erdőgazdálkodóktól történő felvásárlással biztosít.

A SEFAG RT. energetikai alapanyag-termelő potenciálja

Somogy erdőszülsége nagymértékben az országos átlag feletti, ami jelentős dendropotenciális tényező a régióban. A SEFAG RT. a megye erdőterületeinek 50%-án folytat erdőgazdálkodást. A cég által kezelt területek élőfakészlete 19,5 millió m³, az évi átlagos növedék pedig 626 ezer m³. A rendelkezésre álló fatö-

A kötegelőgép és terméke. Fotó: Detrich Miklós

meg 71,5%-a kemény fafaj, amely tüzeléstechnikai szempontból jelentős alapanyagbázisnak számít.

Az erőmű tüzelőanyag-gazdálkodásának el- látása a kismértékben csökkenő fakitermelési volumen mellett is üzleti biztonságot, kiszámíthatóságot és stabilizálódó foglalkoztatottságot jelent a régió erdőgazdálkodóinak.

A Somogyi Erdészeti és Faipari Rt. vezetése a hőerőmű tüzelőanyag-gazdálkodásának el- látása mellett igen fontos geopolitikai kérdésként kezeli a megye lakossági, kisüzemi és intézményi tűzifa igényét. A logisztikai tervek úgy készültek, hogy a 30-50 000 m³ közötti igé-

nyek hosszú távon is teljes biztonsággal kielégíthetőek legyenek.

A dendromassza-hasznosítás bővítése

A SEFAG RT. 2003. márciusában a „biomassza projekthez” szorosan kapcsolódó programot indított, amelynek célja a tüzelésre fordítható anyagok összetételének korszerű eszközökkel történő feltárása és gazdaságos hasznosításának tervezése. A program kiválasztott első útja a vágástéri apadék energetikai célú terméké alakításának vizsgálata.

A külső és belső környezet, az erdőállományok és erdőhasználati módok kínálta lehetőségek áttekintését követően, a termelési technológiák kiválasztása volt a legfontosabb feladat. A véghasználati állományokban, a lakossági gyűjtésen felül, évente 10-15 ezer tonna vágástéri vékonyfaapadék keletkezik, amelyet azt eddigi gyakorlat szerint a helyszínen, nagy részben elégettek.

A feltárt két lehetséges technológiai folyamatból elsőként a már jól ismert aprítéktermelő rendszerek elemzése történt meg a HM Kaszói Erdőgazdasági Rt. munkatársainak közreműködésével.

Az aprítéktermelő rendszerek jól alkalmazhatóak a vágástéri vékonyfaapadék hasznosításában. Az aprítógép (Crystal+SIBA) terepjáró képessége kiváló, még a vágástéri viszonyok között is. A logisztikai lánc sérülékeny pontja a készletezett apríték szállítása, mivel külön szervezést és speciális eszközt igényel a felterhelés.

Apríték deponálása. Fotó: Detrich Miklós

Kötegelőgép referencia projekt

A következő technológia az észak-európai biomassza energetikai rendszerekből ismert vékonyfa- (rőzse-) kötegelő gép. A Timberjack cég által készített gép eredetileg kihordó szerelvényre készült, azonban a tehergépkocsira szerelt változata a munkahelyek közötti átállítás szempontjából társaságunk számára kedvezőbb megoldásnak tűnt. A kötegek szállítása nem igényel speciális eszközt, hiszen a klasszikus faanyagszállító tehergépkocsik, a hagyományos rönkrakó markolóval alkalmasak a feladat elvégzésére. A Timberjack Company, a Forsttechnik GmbH, a svájci Von Atzigen cég és a SEAFG RT. referencia projekt keretében 2004. február első hetére próbautizati vizsgálatot és hazai, valamint nemzetközi bemutatót szervezett.

A kötegelőgép működési fázisai:

1. a vékonyfa- (rőzse-) apadék összegyűjtése és felterhelése daruval a behordó asztalra,

2. a vékonyfa tömörítése,

3. az anyag kötözése,

4. a köteg méretre vágása,

5. a kötegek készletezése.

A próbautizati vizsgálat során egy összerakékhajtású MAN tehergépkocsiról működtetett kötegelőgép somogyi viszonyok között végzett munkáját elemeztük.

Legfontosabb kérdések:

– alkalmazható-e a gép keménylombos erdőállományokban;

– alkalmazható-e a gép a somogyi domborzati és terepviszonyok között;

– milyen előkészítést igényel a vékonyfa kötegelés;

– melyik technológiai megoldás a leggazdaságosabb;

– melyik technológia illeszkedik a legjobban az alkalmazott erdőhasználati tevékenységi folyamatokhoz, különös tekintettel a vágástakarítás munkaműveletére;

– milyen logisztikai szerkezet és szervezet alakítható ki;

– van-e kereslet a termék iránt – értékesítési csatornák;

– a fentiekből következően milyen

• termékmarketing paraméterek és

• ármarketing paraméterek generálhatóak;

• milyen a piac reakciója.

A kötegelőgépet a SEFAG RT. mind a kilenc erdőhasználati kipróbáltuk keménylombos (főleg tölgy és cser fűfajájú) és fenyőállományok tarvágásos vágásterületein.

Az alkalmazott kísérleti technológiák:

– közelítés teljes fában, vékonyfa-készítés rakatban a munkapad mellett;

– közelítés hosszú fában, vékonyfa rendezetlenül a vágásterületen;

– közelítés hosszú fában, a vékonyfa rakatokba, máglyákba rendezve kézi erővel;

– közelítés hosszú fában, a vékonyfa pásztákba rendezve kézi erővel.

A kötegelőgép próbautizati vizsgálata során kialakult általános vélemény, hogy a somogyi lombos állományok vékonyfaapadékának kötegelése megoldható az európai fenyvesekben elért teljesítményekhez hasonló mennyiségekkel. A legjobb eredmények a teljesítmény és a vágásterületi rend vonatkozásában a teljes fás, felső rakodói technológiai változatokban születtek.

Bemutatók

A projektvezető *Horváth Dezső* termelési vezérigazgató, a program koordinátora *Merczel István* fahasználati osztályvezető. A vizsgálatokat a SEFAG RT. műszaki, erdőművelési és fahasználati osztályainak irányításával a Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőhasználati és a Géptani Tanszéke végezte, a vizsgálati csoport vezetője *dr. Gólya János* egyetemi adjunktus volt. A programban közreműködő szakemberek: *Major László* erdőművelési osztályvezető, *dr. Takács László* erdőhasználati politikai főelőadó és *Fekcs Lajos* műszaki osztályvezető. A kommunikációs tevékenységet *Detrich Miklós* humánpolitikai főelőadó tervezte és irányította. A projekt egyik kiemelt célja volt, hogy a hazai és külföldi érdekelt (elsősorban erdőhasználati társaságok) cégek részére is bemutassuk az Európában egyedül álló gépet. Február 5-én az OEE Erdőhasználati, valamint Gépesítési Szakosztályainak védnökségével és közreműködő szervezésével, a Nagyatádi Erdészeti Sziágyi Erdei Iskolájánál megrendezett bemutatón 120 érdeklődő szakember láthatta a gépet munka közben, és mondhatta véleményét a látottakról.

A külföldi partnereink közül a Horvát Államerdészeti képviselői szerették volna megtekinteni a kísérleteket, részükre 2004. február 6-án a Zselici Erdészeti szerveztünk elméleti és gyakorlati bemutatót. A Somogyi Erdészeti és Faipari Rt. vezetése és a projektben résztvevő külföldi cégek a vizsgálati anyag kézhezvétele előtt a próbautizati vizsgálatot és a referencia-tevékenységet megfelelőnek és ígéretesnek minősítették. A referencia projekt a kitűzött célokat elérte, azonban a megalapozott vélemény kialakításához a vizsgálati anyagra, illetve további próbautizati elemzésekre és gazdaságossági számításokra van szükség.

Merczel István

ForestPress

Az elmúlt év szeptembere óta az erdészek, erdő- és természetkedvelők számára új információs lehetőséget nyújt a ForestPress internetes oldal (www.forestpress.hu).

Elsőként szinte csak kísérleti adásként indult az erdőhasználati világnap alkalmából. A kanadai Quebecben tartott esemény, melyen több mint 4 ezer erdőhasználati szakember vett részt, hazánkban szinte visszhang nélkül zajlott. „Az akkori kezdeményezés után ma már ott tart a weboldal, hogy rendszeresen felkeresik az érdeklődők. Ezek nemcsak szakmabeliek, hanem sok olyan van köztük, akik számítógépükön beütik az erdő szót és odatalálnak” – mondotta *Zétényi Zoltán*, az ötletgazdája és megvalósítója.

Eddig nem volt az erdőhasználati naprakész információkat szolgáltató honlapja, amely a szakma minden területét átfogta volna. A ForestPressben véleményeket osztanak meg, közleményeket, vitaanyagokat jelentenek meg az FVM szakfősztálya, az Állami Erdészeti Szolgálat, az ÁPV Rt.-hez tartozó részvénytársaságok, magánerdő-gazdálkodók, az Országos Erdészeti Egyesület tollából. A tudományos tevékenységet az MTA Erdészeti Bizottsága, az Erdészeti Tudományos Intézete és a Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kara szolgáltatja. De említést érdemelnek az erdőhasználati szakközépiskolák, amelyek sok, érdekes információt adnak. Az első részben hírek keltik fel az érdeklődést, majd sajtószemle ad teljesebb képet a szakmában történt eseményekről. Működik a Ki kicsoda rovat, ahol a legnevesebb erdőhasználati élettrajza található. Él a sportrovat, hiszen vannak speciális erdőhasználati sportok.

„Sajnos az erdőhasználati csöndes emberek, pedig olyan szakmáról van szó, amelynek csodálatos értékei, hagyományai vannak” – magyarázta *Zétényi Zoltán*. Ezt meg kell mutatni a szakmán belül és kívül egyaránt. Ráadásul a sajtó egyféle érdekérvényesítő csatorna is. Mivel a gyerekeknek kell kezdeni a szemléletformálást, így az arra látogatók mesékkel is találkozhatnak. Igyekeznek megszólítani a kirándulókat, például erdei vasutas információk is megjelennek a honlapon. A jövő tervei között szerepel egy mini lexikon elkészítése, ismeretterjesztő oldalak megalkotása. Legyen benne figyelemfelhívás a mérgezőgombákra, a kullancsveszélyre.

Viniczay Sándor

Genetikai ismereteink a fekete nyárról

(Hibridek, klónok, magoncok; tények és tévhitek a fekete nyárról)

Katasztrófa vagy sikertörténet?

A fekete nyár az eurázsiai vizes élőhelyek egyik jellegzetes faja felett a XX. század második felében kongatták meg a vészharangot. A folyószabályozások, lápterületi lecsapolások, az intenzív mezőgazdasági termelés térfoglalásával és az ültetvényes erdőgazdálkodás (nyártermesztés) előretörésével párhuzamosan egyre csökkent a korábban Európa-szerte elterjedt faj élőhelye és ezzel természetes előfordulása. Az utóbbi néhány évtized erdőgazdálkodásában egyre nagyobb szerepet játszó ültetvényes nyártermesztés és az ebben jelentős arányt képviselő nemesített nyárklónok szinte a feledés homályába szorították a fajt. Az erdészek körében a korai nyár, óriás nyár és olasz nyár lett a favorit, majd jött a 'Pannónia', 'Kopecky', 'Agathe-F' és még sorolhatnám a sort a legújabb *P. x interamericana* fajtáig. Az élőhelyek elvesztésével párhuzamosan egy másik veszély is leselkedett a fafajra. A nemesített nyárklónok – elsősorban a hímivarúak – az amerikai kontinens nyárfajainak genetikai donorjává váltak. A fekete nyár populációteredékek természetes újlataiban feltűntek a többgenerációs – idegen szóval introgresszált – hibridek, amelyek leromlott (elkorcsosult) egészségi és növekedési tulajdonságait az erdészeti gyakorlat is megismerte. A nyolcvanas években aztán már több szakterület képviselői is jelezték a problémákat.

Egyrészt a nyárnemesítők hívták fel a figyelmet, hogy a génbanki alapgyűjtemények – amelyek az alapját képezik a keresztezéses nemesítői tevékenységnek – génkészlete már nem tudta biztosítani a sikeres nemesítői munkához

szükséges genetikai erőforrásokat. A természetes előfordulásokból a génbankok utánpótlása beszűkült, a kontinens nyugati felében az utolsó egyedek szinte teljes eltűnésével gyakorlatilag meg is szűnt. (Az európai nyárnemesítés jelenleg is hullámvölgyben van.)

Másrészt a vizes élőhelyek védelmére, később azok rehabilitációjára irányuló törekvések állították reflektorfénybe a fajt és annak genetikai problémáit. Jóllehet a faj nem tartozik a védettek közé, de mint a vizes élőhelyek meghatározó faja a létalapját képezi a természetes ökoszisztémák védelmének. Elsősorban ennek köszönhető a hazai fekete nyár megőrzési munkáinak elindítása. Napjainkra a faj biológiai megmentésére irányuló *in situ*, valamint az – elsősorban a genetikai fajazonosságot előtérbe helyező – *ex situ* génmegőrzési munkák révén hazánk fekete nyár populációinak és azok génkészletének megőrzése biztosítottnak látszik. (Az *in situ* kifejezés a helyben, adott területen természetesen, az *ex situ* pedig a mesterségesen kialakított gyűjteményben, génbankban megőrzött fogalmakat takarja.)

Az elmúlt közel másfél évtized sikereiben jelentős részt vállalt az a nemzetközi kutatási és innovációs együttműködés, amelynek alapjait a FAO nemzetközi génmegőrzési intézménye, az IPGRI és annak erdészeti programja (EUFORGEN *Populus nigra* Network), valamint az EUROPOP nevű EU-s kutatási program biztosította. Az elmúlt másfél évtized munkájának legnagyobb sikere, hogy a jelentős genetikai ismeretbővülés révén tudatosabb, összehangoltabb és szervezettebb keretek között folyhatnak a fekete nyárral kapcsolatos nemesítési, erdészeti és természetvédelmi munkák. Ez az írásmű terjedelmi

korlátok miatt csak a legfontosabb információkat tartalmazza, részletesebb információkat a mellékelt irodalmi forrásművekben találhat az érdeklődő.

A faj genetikai jellemzői

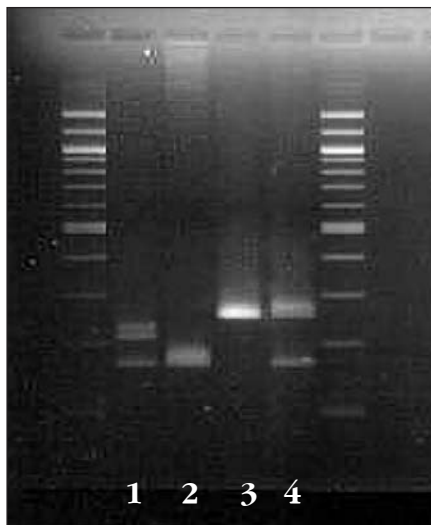
A nyár nemzetség legtöbb fajához hasonlóan a fekete nyár kromoszómaszáma $2n = 38$. Hasonlóan a többi nyárfajhoz, természetes poliploidok – sokszorozott kromoszómaszámú egyedek – a fekete nyár esetében is előfordulhatnak. A poliploidia kérdésköre a nyárnemesítésben kap fontos szerepet, a természetes populációk fennmaradásában valószínűleg nem meghatározó tényező. A fekete nyár kétlaki faj (ivari dimorfizmus), azaz egyszerre nő- és hímivarú egyedeket találunk a természetben. A két nem aránya egy-egy populáción belül meghatározó szerepet játszik az optimális szaporodási stratégia kialakulásában.

A fekete nyár genetikai tulajdonságainak megismerésére, jellemzésére már sokféle vizsgálati módszer áll rendelkezésre. Mivel a két fontos fekete nyár faj – a *P. nigra* és a *P. deltoides* – egy távoli földtörténeti korszakban földrajzi, majd ennek következtében taxonómiai értelemben is szétvált egymástól, egyszerűnek tűnik a genetikai eltérések tisztázása. Sajnos azonban ez koránt sincs így. Elég nehéz éles genetikai határvonalat húzni, mivel a két faj teljes elterjedési területének reprezentatív vizsgálatára és ezáltal megbízható genetikai fajazonosítók (markerek) kidolgozására – a jelentős szellemi és anyagi erőforrás-igény miatt – alig van mód. A jelenleg alkalmazott és megbízhatónak ítélt vizsgálati módszerekről a táblázat ad tájékoztatást.

Markertípusok		Felhasználási terület	
DNS markerek	<i>Sejtmag DNS</i>	Heinze-féle specifikus	Hibriditási szint meghatározása
		Microsatellit DNS	Egyed (klón) azonosítása
		AFLP	Egyed (klón) azonosítása
		RAPD	Egyed (klón) azonosítása
	<i>Kloroplaszt DNS</i>	cpDNS haplotípus	Anyai öröklési vonal kimutatása
Fehérje markerek	<i>Izoenzim markerek</i>	LAP izoenzim	Hibriditási szint meghatározása
		AAT izoenzim	Hibriditási szint meghatározása
		PGM izoenzim	Hibriditási szint meghatározása
		PGI izoenzim	Hibriditási szint meghatározása

Táblázat. A fekete nyár genetikai jellemzőinek meghatározására leggyakrabban használt azonosítók (markerek) kombinált, együttes alkalmazásával kapjuk a legbiztosabb eredményt.

A *Populus deltoides* vagy más nyárfajok irányából történő **bekeresztződés (hibridizálódás), ill. visszakeresztződés (introgresszió) mértékéről teljes biztonsággal** a Heinze-féle sejt-mag DNS-marker, a specifikus izoenzim lókusztok, valamint a kloroplaszt DNS (cpDNS) haplotípusok **együttes, kombinatív alkalmazásával győződhetünk meg.** A Heinze-féle DNS-marker a hazai szaporítóanyag-minősítésben évek óta általánosan elfogadott vizsgálatban használatos (lásd kép), amely eljárás révén a nem fajazonos (hibridizált) fekete nyár szaporítóanyag kizárható a forgalmazásból.

Fekete nyárak Heinze-féle specifikus DNS marker mintázata:

1. *Populus nigra* 'Thevestina', 2. *Populus nigra*, 3. *Populus deltoides*, 4. *Populus x euramericana*

Populáció és faállomány; genotípus és faegyed; szülők és utódok

A felsorolt vizsgálati eljárások segítségével a kilencvenes években ugrásszerűen növekedtek genetikai ismereteink a fajról. A kiterjedt nemzetközi és hazai kutatások eredményeiből levonható fontosabb megállapítások részben megerősítik, részben cáfolják a korábbi feltételezéseket.

Lényeges különbség mutatkozik az egyes országokban és folyórendszerek mentén található fekete nyár populációk genetikai szerkezetében, sőt gyakran egyazon folyórendszer mentén is eltérések találhatók a faj genetikai struktúrájában. A genetikai változatosság mértéke populációról populációra változhat. A genetikai változatosság a folyók folyásirányában haladva nem növekszik (mint eddig feltételezték),

mivel folyásiránnyal ellentétesen is érvényesül a génáramlás, elsősorban a folyóvíz, a folyásiránnyal ellentétes irányú széláramlatok miatt.

A populációkban gyakoriak a genetikailag azonos sarjcsoportok, ezek száma populációról populációra változhat, de a vegetatív szaporodás mindenképp fontos szerepet tölt be a vizsgált populációk esetében. Egy-egy nagyobb helyi populáció génkészlete mintegy 100-150 független genotípus (nem sarjak) megőrzésével megbízhatóan konzerválható és az ilyen génbanki anyag felelősséggel felhasználható az erdősítésekben.

Az introgresszió és hibridizáció jelensége bizonyítottan fennáll, de jelentősége szerencsére sokkal kisebb a vártnál, az összefüggő, nagyobb állományokban alig számottevő. A *Deltoides* és *Trichocarpa* 'vert' hordozó nemes nyár klónok – tehát az ún. 'interamericana' fajták is – egyaránt introgressziós veszélyforrást jelentenek a *Populus nigra* populációkra. A természetes újulatokban a legmagasabb az introgresszált egyedek száma (5-10% is lehet), a középkorúakban mérsékelt, az idősebb korú természetes hibridegyedek ritkák. Mindez a másodgenerációs hibridek többsége versenyképességének korlátozottságára, azok magas mortalitására utal. Az introgresszió helyi mértékét a beporzásban részt venni képes hímnemű fekete nyárak egyedszáma határozza meg. A legmagasabb introgressziós mérték magányosan álló, nőnemű fekete nyárak újulatában tapasztalható.

A pánmixia, azaz a véletlen és egyenlő esélyű beporzás jelenségét a vizsgálatok nem igazolták. Az egyes vírágport adó (donor) hím egyedek eltérő eséllyel, ma még ismeretlen preferenciák alapján vesznek részt az átörökítésben. Nagyszámú hím egyed közül is csak néhánynak genetikai készlete öröklődik egy-egy évjárat utódnemzedékében. Ennek következtében egy-egy nőegyed utódai között csak néhány beporzó apa hatása mutatható ki. A tényleges génáramlás eltér a potenciálisan lehetségestől, a pollenfelhőt izoláló hatásoktól függően. Az éppen a beporzás vagy termésérés időszakában uralkodó szélirány miatt a pollenáramlás és a maghullás, azaz a génáramlás iránya nehezen prognosztizálható.

Ritka allélok és/vagy genotípusok eltűnésének veszélye egy-egy évjárat utódgenerációjában jelentős lehet. Amennyiben egy ritka cpDNS haplotípust csak hímnemű egyedek képviselnek, a generatív utódok nem képesek

megőrizni azokat az anyai (maternális) öröklésmenten miatt. A Magyarországon eddig talált 8 cpDNS haplotípusból 6 újnak bizonyult (az eddigi nyugat-európai vizsgálatokból hiányoznak). Ez a hazai populációk génmegőrzésének fontosságát hangsúlyozza.

A természetes újulatokban előfordulhatnak nemesnyár-magoncok. A cpDNS és izoenzim markerek együttes elemzésével kimutathatóak voltak a nőivarú hibrid nyárklónok (pl. I-214, Pannónia stb.) irányából származó hibridizációs folyamatok is. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy a nőnemű nemes nyárak is okozhatnak introgressziót. Az áradások alkalmával a nemesnyár egyedekről származó ágak, tuskók és gyökerek jelentős távolságra is eljuthatnak és az ezekből kifejlődő sarjak (vegetatív utódok) introgressziós forrásként jelenhetnek meg a védett területeken is. Tapasztalatok szerint a vegetatív hibrid csemeték kezdeti gyorsabb növekedésük révén ökológiai előnybe kerülnek a vetényülésekben a fekete nyár magonc egyedekkel szemben.

Génmegőrzés, a genetikai erőforrások hasznosítása. Quo vadis *Populus nigra*?

Az ismert genetikai törvényszerűségekből következően a tudatosan és tervszerűen folytatott, folyamatosan monitorozott génmegőrzés a fekete nyár esetében elsőrendű fontosságú. A vizes élőhelyek fekete nyár állományainak kizárólagos *in situ* megőrzése, fenntartása nem biztosíthatja teljes biztonsággal az adott populáció génkészletének fajazonos és kellően változatos formában történő fennmaradását. Ugyanakkor nem jelenthet kizárólagos megoldást az *ex situ* gényűjtemények, génbankok kialakítása és fenntartása sem. **Az ún. aktív génmegőrzési rendszer mindig az adott terület – folyóvíz, nemzeti park, tájvédelmi körzet stb. – környezeti sajátosságait kell, hogy figyelembe vegye és ennek megfelelően, valamint az ott természetesen előforduló populáció genetikai adottságaira alapozva kell az *in situ* és az *ex situ* módszerek optimális arányát meghatározni.** Egy nagyobb területen, például egy tájvédelmi körzetben a fekete nyár visszatelepítése nem történhet csak kizárólag egy-két anyafa azonos évjáratú magoncainak elültetésével, csakúgy, mint egy távoli folyóvízből származó állomány gyökerező dugványainak ültetvényeszerű, monokultúrás betelepítésével. Az

említett két szélsőséges eset rövid távon, vagy katasztrófahelyzetben, de csak átmeneti megoldásként kerülhet szóba.

A hazai viszonyokra kidolgozott gemenci fekete nyár génmegőrzési program optimális megoldásnak látszik. A program ill. bizonyos részeinek adaptálása más európai országokban most folyik. Terjedelmi korlátok miatt csak röviden ismertetjük a program alapját.

A megőrzésre kiválasztott fákat morfológiai bélyegek alapján nagy biztonsággal szelektálhatjuk. A morfológiai leírással egyidejűleg törzskönyvezett fákat DNS és/vagy izoenzim markerekkel bevizsgáljuk és a hibrid egyedeket a további megőrzésből kizárjuk. A fajazonosnak bizonyult egyedeket vegetatív úton – dugványozás, esetleg mikroszaporítás – génbanki gyűjteménybe helyezzük. A sok száz gemenci genotípus klónozott (dugványozott) szaporítóanyagát klónkeverék formájában kitelepítjük. Termőhelyenként legalább 100 helyi származású genotípus kihelyezése javasolt, elegyítve fehér (szürke) nyár, fehér fűz, pannon kőrös, esetleg éger csemetékkel, szimulálva a természetes vetényülések fajösszetételét. Az erdősítésnél kerülni kell az ültetvényyszerű, tág növényterület hálózatot. Az erdősítést pótolni csak szélsőséges záródásihiány esetén érdemes, mivel a fajnak alkalmatlan, mozaikszerűen változó termőhelyi foltokon a fekete nyár erőltetése értelmetlen. Egy nagyobb kiterjedésű, 30 – 100 hektáros nemes nyáras tömb átalakítása után az ilyen elegyes nyáras társulás kellően biztosítja a terület adottságaihoz adaptálódott fekete nyár génkészlet *in situ* fenntartását. A területen későbbiekben kialakuló fekete nyár vetényüléseket érdemes szűrőpróbaszerűen, esetleg szisztematikusan genetikai vizsgálattal ellenőrizni. Az introgresszált egyedekkel borított területeken javasolt a vetényülést felszámolni és ellenőrzött csemetével újraerdősíteni. Dugványcsemeték helyett lehet plantázsból vagy ellenőrzött anyafáról származó magoncscsemetét is alkalmazni, elsősorban a rövid idejű, durva hordalékos elárasztású területeken, ahol a magoncok túlélési rátája magasabb, mint a vegetatív csemetéké.

Az ismertetett génmegőrzési séma sajnos még ma is csak elméleti rendszer. Jóllehet a fekete nyár populációk géngyűjteményi elmentése az elmúlt években látványos sikereket hozott, a teljes folyamat néhány helyen meg-megszakad. A teljesség igénye nélkül említjük az OMMI által kezdeményezett géngyűjteményt (*Bényi Sándor*, Fadd és Tolna, mintegy 1200 genotípus) és az ERTI kezelésében álló

gyűjteményt (Sárvár-Bajti, mintegy 300 genotípus). Mindkét gyűjtemény szaporítóanyag-forrásként hasznosul, a megtermelhető gyökeres dugvány mennyisége évi több százezres szinten mozog, a kisebb helyi anyatelepek kapacitásával akár milliós szintre is emelhető. A vizsgált és igazolt szaporítóanyag tehát rendelkezésre áll az erdősítésekhez. Azonban a programban résztvevő szakemberek eltérő érdekeltsége – sajnos sokszor rajtuk kívülálló vagy rájuk kényszerített okok – miatt a csemetekerti szakasztól kezdődően az erdősítések javasolt kivitelezése, ápolása, fenntartása, esetleg a nagyméretű, összefüggő tömbök kialakítása, természetvédelmi kezelése vagy éppen genetikai monitoringja nem működik zökkenőmentesen. Ugyan az elmúlt évtizedben elért eredmények büszkeségre adhatnak okot, elégedettek nem lehetünk egy 70-80 százalékosan, apró hiányosságokkal működő rendszerrel. A természet már sokszor bizonyította, hogy az ember által jelentéktelennek minősített, apró részletek (is) okozhatnak vészhelyzetet, természeti katasztrófát. Hogy sikerül-e a fekete nyár faji identitását és természetes állományait megőriznünk az utókor számára, tehát leginkább rajtunk, (szak)embereken múlik.

Helyreigazító

Sajnálatos módon az áprilisi számban a „Gondolatok egy kiállítás kapcsán” c. írásból (130. oldal) egy mondat kimaradt. Helyesen:

„A fentiek mellett számos kép emlékezetembe idézte Majer professzor úr Erdősztétika című előadássorozatát és „Az erdő poézise” című antológiájának (az OEE gondozásában 1993-ban jelent meg) verseit, képeit. Májig csodálattal és meghatódottsággal gondolok vissza Tóni bácsira, aki az erdő biológiai működésének alapos megismertetésén túl a mérnökjelölteket már az 1960-as években a festészet, költészet és zene irányába is terelgette.”

* * *

Az Erdészeti Lapok főszerkesztőjének a figyelmét is elkerülhetik olykor a lapban megjelenő cikkek elírásai, de azért a 2004. év márciusi számában a 76. oldal közepén leírtak szemet szúrhattak volna. A középső oszlop első bekezdésének végén arról tájékoztatták az olvasókat, hogy: „... a második világháborút lezáró trianoni békediktátumig.”

Mindig szomorúan veszem tudomásul, hogy szakfolyóiratunkban is téves

Irodalmi források

Bordács, S., A. Borovics, I. Bach [2002]: Genetic diversity of natural populations and gene bank of Black Poplar in Hungary. In: van Dam, B.C., and S. Bordács ed.: Genetic diversity in river populations of European Black Poplar. (Implications for riparian ecosystem management,) Csiszár Nyomda, Budapest 2002. p. 93-106.

Bordács S., Borovics A. [2002]: Fekete nyár. In: Mátyás Cs. szerk.: Erdészeti – természetvédelmi genetika. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 2002. p. 352-356

Borovics A., Gergác J., Bordács S., Bach I., Bagaméry G., Gabnai E. [1999]: A fekete nyár génmegőrzésben elért eredmények Erdészeti Kutatások. 89., 135-148.

Gergác J., Borovics A. [1998]: A fekete nyár génmegőrzési alapelvei. In: Bach I.-Bordács S.-Mátyás Cs.(szerk.): Az erdei fás növények génmegőrzési alapelveinek kidolgozása. Kézirat. Budapest, 1998. 78-82.

F. Lefevre, S. Bordács, J. Cottrell, K. Gebhardt, M.J.M. Smulders, A. Vanden Broeck, B. Vornam, B. van Dam [2002]: Recommendation for riparian ecosystem management based on the general frame defined in EUFORGEN and results from EUROPOP In: van Dam, B.C., and S. Bordács ed.: Genetic diversity in river populations of European Black Poplar. (Implications for riparian ecosystem management), Csiszár Nyomda, Budapest 2002. p. 157-161.

adatok jelennek meg hazánk földterület művelési ágankénti megoszlásáról. Most a 80. oldal alján látható táblázatot kifogásolom.

Az Állami Erdészeti Szolgálat – bizonyára nem kis pénz felhasználásával – évenként aktualizálja az Országos Erdőállomány Adattár adatait. Eszerint az erdő művelési ágú terület (a faállománnyal borított és felújítás alatt álló területek együttes összege) 1990. január 1-én 1674 eha, 2000-ben 1773 eha, 2001-ben 1787 eha, 2002-ben 1804 eha. Nincs okom kételkedni ezen adatok helyességében. Azt viszont nem értem, hogy a KSH-hoz miért nem jutnak el naprakészen ezen információk. A KSH hibás adatait nemcsak a félretájékoztatás miatt fájjalom, hanem azért is, mert szakpolitikai nehézségeket is okozhatnak. Hogyan magyarázzuk meg mondjuk költségvetési tárgyalás során a nem szakmabelieknek, hogy a 2000–2002-es években (a maguktól újra erdőült területeket nem számítva) évenként 10-15 eha erdő telepítéséről számoltunk be és ennek ellenére a KSH adatai szerint ezen időszakban összesen 12 eha-ral nőtt az erdő művelési ágú területek nagysága.

Virágh János

Egyeztető fórum Szolnokon

A Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége régiós irodájának kezdeményezésére a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztett változatáról tartottak egyeztető fórumot április 6-án Szolnokon. A rendezvényen a tervezők, a természetvédelmi és vízügyi hatóság szakemberei, valamint az állami erdők kezelői és magánerdő-tulajdonosok vettek részt a megyeszékhelyről és vonzáskörzetéből.

Varga László, a KÖTIKŐ-VIZIG megbízott igazgatója bevezetőjében elmondta, hogy néhány éve - a minden eddigi rekordot megdöntő nagy tiszai árvizek után - Szolnokról indult el a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztésének ötlete, mivel az elmúlt száz év alatt teljesen átalakult a folyó árterülete. Az új körülményekhez pedig az embernek kell alakítania környezetét, a biztonság – mint legfőbb szempont – figyelembevételével. A vízügy szakemberei a tervezőkkel együtt arra törekedtek, hogy minden érdekcsoport elvárásait a lehető legnagyobb mértékben figyelembe vegyék. Az egyeztető fórumok is azt a célt szolgálják, hogy a végső döntéseket valamennyi érintett véleményét és érdekét szem előtt tartva hozzák meg.

A Vásárhelyi-terv jelenlegi változatának erdészeti koncepcióit az Állami Erdészeti Szolgálat dolgozta ki. Munkatársuk: Szamosfalvi Károly szolt arról, hogy Vásárhelyi Pál idején a hullámtér erdősültsége megközelítőleg 10%-os volt, ma pedig már 60%-nál tartunk. Kétségtelen, hogy a nagy árvizek gyors és biztonságos levezetését elősegítené, ha az erdőterületek nagyságát visszazorítanánk az eredeti állapotokra. De ez mégsem lehet megoldás, mert 2,8 millió köbméter fa található az ártéren. Évi növedéke kettőszázezer köbméter, amely komoly gazdasági és természetvédelmi értéket is hordoz magában. Természete-

sen az elsődleges cél a hullámtér árvíz-levezető képességének javítása. Ezért a nagyvízi sodorvonalba eső érzékeny sávokban és az árapasztó csatornák mentén az erdőgazdálkodást ennek a célnak megfelelően kell átalakítani.

Az új irányelveknek megfelelő erdőgazdálkodás módszereiről Czeglédi István, az Állami Erdészeti Szolgálat szolnoki osztályának vezetője tartott előadást. Hangsúlyozta, hogy a különböző hatóságok és az erdőtulajdonosok között a kölcsönös kompromisszum az egyedüli járható út, mert a Vásárhelyi-terv is fontos mindannyiunk számára, ugyanúgy, mint a természetvédelem. Ezek harmóniáját azonban úgy kell megteremteni és fenntartani, hogy az erdészszakma alapvető irányelvei megmaradjanak. Elmondta, hogy a megváltozott élőhelyi viszonyok között az árterületen az adventív fajok (gyalogakác, zöldjuhar, amerikai kőris) kerültek előtérbe, mert a jelenlegi környezeti viszonyok ezeknek kedveznek, ám visszaszorításuk a közeljövő egyik fontos erdészeti feladata. Ugyanakkor az ezzel járó többletköltségeket a tulajdonosok részére meg kell téríteni.

Luzsi József, a MEGOSZ elnöke arra világított rá, hogy bár minden hatóság elmondta már, hogy a különböző szakmai előírásoknak megfelelően az árterületen milyen megváltozott erdőgazdálkodást folytatnak majd, de arról még senki nem beszélt, hogy a felmerülő többletmunkát és pluszköltségeket hogyan kompenzálják. Egyáltalán megtérít-e a gazdálkodóknak és a tulajdonosoknak nemcsak a tényleges, hanem a kapcsolódó károkat is? Jó lenne azt is tudni, személy szerint kiket érint a kisa-játítás, kiknek a területén folytatnak az újszerű előírásoknak megfelelő erdőgazdálkodást. A MEGOSZ elnöke javasolta, hogy a korlátozások és a kompenzációk kidolgozása – kivételesen – párhuzamosan történjen, melyhez felajánlotta a szö-

vetség minden szakemberének segítségét. Felhívta a figyelmet arra, ne ismétlődjenek meg újra az a hiba, ami a természetvédelemmel kapcsolatosan. Történetesen: a nyolc éve fennálló korlátozásokból fakadó költségeket - végrehajtási rendelet híján - a gazdálkodók viselik.

A különböző érdekcsoportok képviselői abban valamennyien egyetértettek, hogy a Vásárhelyi-tervet meg kell valósítani, de úgy, hogy a természetvédelmi előírások se sérüljenek nagyon, illetve a tulajdonosok kieső jövedelmét és hozzáadott munkáját időben kompenzálják.

L. N.

Az Országos Magyar Vadászkamara

elnöksége „Lépjünk tisztán az Európai Unióba!” jelszóval országos környezettisztító napot hirdetett.

Az egészséges és tiszta természeti környezet valamennyiünk közös ügye, melynek megteremtésében és megővésében a magyar vadászok szeretnének élen járni. Ezért felhívással fordultak azon szervezetekhez, melyek munkájukkal közvetlenül kapcsolódnak a természethez, a vidék képének formálásához (vadászatra jogosultak, nemzeti parkok, erdészeti részvénytársaságok, önkormányzatok, iskolák és más civil szervezetek), hogy csatlakozzanak meghirdetett programunkhoz, és tisztítsuk meg a környezetidegen anyagoktól a természetet.

Kezdeményezésüket ismert politikai és közéleti személyiségek is támogatták.

Országszerte a Vadászkamarák és a Vadászszövetségek megyei szervezetei koordinálták az akciót, közvetlenül a helyszínen pedig a vadászatra jogosultak voltak az irányítók.

A Vásárhelyi-terv Továbbfejlesztése (VTT) erdészeti feladatai és lehetőségei konferencia

A fenti címmel szervezett konferenciát az OEE, Erdészeti és Vízgazdálkodási Szakosztályának kezdeményezése alapján. A nagy érdeklődéssel kísért rendezvényt 2004. április 2-án a MTESZ Kossuth téri székházában tartották meg. Aki ott volt – és sokan voltunk – örömmel nyugtázhatta, hogy a konferencia mentes volt a hasonló összejövetelek mind gyakrabban előforduló gyermekbetegségeitől; nevezetesen egy valóban közérdeklődésre számot tartó aktuális témát jó előadók (még az ilyenkor óhatatlanul előforduló helyettes előadók is igen színvonalasan adták elő mondandójukat) ismertették, a megbeszélés tematikája világos, jól követhető volt és az illetékes rangidős politikus sem csupán egy bevezető erejéig tisztelte meg jelenlétével az ülést, hanem az előadásokat követő vitában is aktívan, hozzáértően érvelt és konkrét ígéretek tett. Szóval köszönet az Egyesületnek és vára-kozásteljes jövőbe tekintés az ígéretekre nézve.

Az előadások természetesen óhatatlanul tartalmaztak ismétlődéseket, hasonló adatsorokat, de ez is csak rávilágított néhány terület fontosságára. A továbbiakban a – teljesség igénye nélkül – néhány kiemelt gondolat segítségével megpróbáljuk végigkövetni a rendezvényen elhangzottakat.

Ormos Balázs az OEE főtitkára megnyitotta a konferenciát és felkérte **dr. Kis Zoltánt** a KvVM államtitkárát bevezetője megtartására. Ennek során elhangzott, hogy itt jó helyen kerül területekre a természetvédelem és az erdészet között meglévő ellentmondások megvitatása és az álláspontok közelítése, ugyanis a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése (továbbiakban: VTT) talán a jelenleg létező legnagyobb együttműködési lehetőséget kínálja a természetvédelem, a vízgazdálkodás és az erdészet számára. A VTT céljait a következőkben fogalmazta meg:

védekezés: a víz kifelé szabályozásával,

ökológiai változás: ami egy új vidékfejlesztési koncepciót hoz magával a térségben,

agrár-környezetgazdálkodás, ami a terv gazdasági és a térségben lakók megélhetésével összefüggő része.

A VTT finanszírozásával kapcsolatban elmondta, hogy reményeink szerint az UNIÓ a költségek jelentős részét (mintegy 80%-át) magára vállalja. Az államtitkár hangsúlyozta a VTT több generációra kiterjedő pozitív hatását, az ebben rejlő erdészeti lehetőségeket és leszögezte, ez egy olyan program, amelyet a mindenkori kormányok pártállástól függetlenül végigvisznek.

Ezt követően **dr. Kucsara Mihály**, az OEE Vízgazdálkodási Szakosztályának titkára a kezdeményező szakosztály nevében köszöntötte a jelenlévőket, majd az általános technikai tudnivalók ismertetését a felkért előadók követték.

Dr. Varga Miklós a KvVM helyettes államtitkára a 2001. évi nagy tiszai árvíz, a tivadari töltésszakadás érdekes és ijesztő filmfelvételeivel bevezetett előadásában elmondta, hogy a VTT az elmúlt évek rekord árvizeinek megfékezését és a térségben érintett 1,5 millió ember lét- és vagyónbiztonságát szolgálja. Az általa bemutatott grafikon jól szemléltette a tiszai árvizek gyorsan növekvő dinamikáját az elmúlt években. Kihangsúlyozta, hogy a VTT olcsóbb megoldás, mint az eddigi hagyományos védekezésekre fordított összegek.

A VTT első négy évében rehabilitálják a nagyvízi meder vízszállítási képességét, elvégzik a hullámtér természetvédelmi rekonstrukcióját, megkezdik az árapasztótározó rendszer (6 ilyen tározót terveznek) kiépítését. Ezek közül a feladatok közül az erdészeket a tervezett művelési ág változásának optimalizálása érinti leginkább.

Az ezzel kapcsolatos átfogó kormányzati program hat különböző terület illetékes szerveinek együttműködését igényli.

Az érintett földtulajdonosok egyszeri kompenzációra és árvíz esetén teljes kártalanításra számíthatnak. A VTT mintegy 24 ezer hektár területet, 40 települést érint és mintegy 760 millió m³ tárolható vízmennyiséget irányoz elő. Megvalósulása és működése után a következő eredményeket várják: 60 cm-es árvízszint-csökkenés, a rendkívüli árvizek jelenlegi 100 éves helyetti 1000 éves megjelenésének valószínűsíthetősége.

A 2004. évi feladatok között említette

az előkészítés, átláthatóság, magvalósítás és a II. ütem előkészítésének feladatait.

Kállay György az Nemzeti Földalapkezelő Szervezet vezető főtanácsosa elmondta, hogy a kérdéses területen viszonylag kevés az állami tulajdonú erdő. Vezérlő elv, hogy a jelenlegi tulajdonosok jogállása ne változzon és az állam csak a műtárgyakkal érintett, illetve állandó vízborításra tervezett területeket szerezze meg, amelyért a jelenlegi tulajdonosoknak 6000 Ft/AK egyszeri kompenzációt fizet (megjegyzés: általában 8-10 AK értékű földekről van szó). A Földhivatal értesíti a tulajdonost, hogy a területe víztározó lesz és egy kialakításra kerülő rendszer keretében mindenki felveheti a neki járó összeget.

Kovácsévics Pál az Állami Erdészeti Szolgálat osztályvezetője elmondta, hogy az Alföld erdőszültsége 12,9%, a Tisza térségében ez 6,6%, míg a hullámtérben 24-25%, amelyből mintegy 20% az ún. nem rendezett erdőtulajdon. A cél a Tisza térség ökológiai állapotának javítása természet-szerű erdők telepítésével és a jelenlegi állományok átalakításával. Problémát okoz a szakhatóságok eltérő érdekeltisége, a tulajdonosok magas száma, és a az előbb említett rendezetlen erdők. A VTT-től várható változások között említette az erdőszültség növelését (6,6%-ról 14,8%-ra), a tájhasználatváltást, illetve a védőfásításokat. Előadásában kitért a speciális gazdálkodási kezelési előírások, a tulajdonviszonyok változása és az erdőfunkciók közötti hangsúlyeltolódás kérdéseire is. Kihangsúlyozta, hogy a VTT-vel kapcsolatos új támogatási rendszer az árvízvédelmi feladatokon kívül a korlátozások többletköltségeinek megtérítését is magában foglalja; ezt *elkülönülten kell kezelni*. A megvalósítandó programot segíti a felvilágosító munka és az integrátori rendszer tervezett fejlesztése. A tervezés folyamatába több olyan pontot építettek be, ahol valamennyi érintett szakhatóság kifejtetheti véleményét.

Luzsi József a Magánerdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetségének elnöke a térségben dolgozó magánerdő tulajdonosok érdekében beszélt. Véleménye szerint az erdészet és a természetvédelem jelenlegi viszonya nem rossz, de nem is jó. Előadásának anyaga a

MEGOSZ Híradóban olvasható, itt csak néhány gondolatot idézünk. Hangsúlyozta, hogy a Tiszát az ember szorította gátak közé, s ezért most már örökre felelős is érte. A Tisza hullámterén lévő erdőterületek **fele**, míg a hullámtéri és a tervezett víztározók mezőgazdasági területének 90%-a magángazdálkodók kezében van, akik örömmel üdvözlnek a Vásárhelyi tervet, de tudják és el is várják, hogy az ezzel kapcsolatos plusz feladatokat, többletköltségeket megtérítsék nekik. Napjainkig, bár a Természetvédelmi törvény rendelkezik erről, több, mint 8 éve a tulajdonosok semmilyen kompenzációt, jövedelemkiesség csökkentést, kártérítést nem kaptak a védett természeti területen fekvő tulajdonukban elrendelt korlátozások okán. Emlegettetett, hogy ezt a helyzetet Európa nyugati felén megnyugtatóan rendezték és ahol nem, például Finnországban, ott a tulajdonosok perek ezreivel árasztották el az államot és 95%-ban meg is nyerték azokat. **Tehát a közcélok érdekében a magángazdálkodók és – tulajdonosok érdekei nem sérülhetnek!**

Az ezt követő vita során *Kis Zoltán* államtitkár reagált az elhangzottakra. Kijelentette, hogy egyetért a Luzsi József előadásában elmondottakkal. A jelenleg módosítás alatt lévő rendelet orvosolni fogja a bajokat és ellentételezi a tulajdonosok jogos kártérítési igényeit. Az ehhez szükséges pénzeszközöket ugyan a földművelésügyi tárca fogja kezelni, de a környezetvédelem illetékesei mindent megtesznek a megfelelő pénzügyi alapok előteremtésére, hiszen ők is jól tudják, hogy ellenkező esetben komoly ellenállásra számíthatnak a magángazdálkodók részéről a VIT megvalósítása során.

Czeglédy István (ÁESZ) aláhúzta annak fontosságát, hogy a támogatásra szánt összeg elkülönülten jelenjen meg. Megemlítette: a jelenlegi erdőtvény is világosan kimondja, hogy az erdő elsődleges rendeltetésének megváltozását elrendelő tárca kell fizesse az ebből adódó többletköltségeket és ennek ellenére semmilyen hasonló jellegű kifizetés nem történt.

Gulyás Levente (WWF) javasolta a „környezeti szolgáltatás díja” kifejezés alkalmazását a kompenzáció helyett. Véleménye szerint tudatosítani kellene a tulajdonosokban, hogy plusz-értékhez jutnak azzal, hogy területük víztározó helyre jut, például a javuló vízgazdálkodással.

A hozzászólások végén *Ormos Balázs* elmondta, hogy az OEE és a KvVM között évek óta létező együttműködési megállapodás keretében próbálja meg az Országos Erdészeti Egyesület – hiszen többek között ez is feladata – megoldani a termé-

szetvédelem és az erdészet között felmerülő problémákat. Megemlítette, hogy évekkal ezelőtt Gödöllőn egy igen magas szintű OEE rendezvényt követően az akkor igen jól induló együttműködés megakadt talán a mostanihoz hasonló fórumok újabb lökést adhatnak a két szakma közötti párbeszéd folyamatossá tételéhez.

Rosza Péter a VIZITERV vezető tervezője ismertette a VIT árvízcsökkentési céljaival kapcsolatos vízgazdálkodási feladatokat. Hangsúlyozta, hogy olyan tájhasználat-váltás szükséges, amely egyrészt a hullámtéren amellett, hogy biztosítja az árvízlevezetés feltételeit, a támogatás rendszeren keresztül érdekeltté teszi, és egyidejűleg kötelezi a tulajdonosokat annak hosszú távú fenntartására, másrészt a tározókban olyan folyamatos és célzott emberi beavatkozást jelent, melynek célja az időszakos elöntésekhez való alkalmazkodás és lényege az ártér természetes rendszerének helyreállítása, a térség természeti értékeinek, ökológiai és gazdasági potenciáljának növelése. Ismertette a vidékfejlesztési programon belül az infrastruktúrális fejlesztéseket és tájgazdálkodási beruházásokat, továbbá a várható hullámtéri beavatkozásokat. Kitért a tározók előzetes üzemelési rendjére, feltételeire, valamint a hullámvédő erdősávok tervezési irányelveire is.

Czeglédy István az ÁESZ Szolnoki irodájának igazgatója a tiszai nagy árvíz krónikájával vezette be előadását (2000. 04. 18-án mért legnagyobb vízszint: 1041 cm!). Ezt követően ismertette az árvizek okait, a lehetséges tennivalókat, amelyek közül kiemelte a vízgyűjtő területeken az erdők védelmét, a hullámterek rendbetételét és a víztározók létesítését. Hivatkozott a Tiszával kapcsolatos 1022/2003. (III.27.) kormányhatározatra és annak tavaly novemberi pontosítására. Taglalta a hullámtéri és ártéri erdők jellemzőit és elmondta talán meglepő módon a hullámtéren tapasztalható a legtöbb erdészeti aszálykár, mivel a gyorsan süllyedő vízszintet a csemeték gyökerei nem tudják követni.

Ismerette, hogy térségükben a hullámtéri erdők 40%-a magán, 36%-a erdészeti rt-k, 15%-a a vízgyű és 8%-a nemzeti parkok kezelésében van (1% egyéb). Elsődleges rendeltetés szerint 41 % gazdasági, 24% védő, 34%-a védett és 1%-a egyéb erdőterület, míg a fajok közül az egyéb lágylombosok (44%) és a nemes nyárok (36%) dominálnak. Ezt követően ismertette a hullámtéri erdőgazdálkodás prioritásait természetvédelmi és gazdasági szempontokból egyaránt. Hangsúlyozta a

szakmaiság, az empátia, és a területi kompromisszum elvének szem előtt tartását a vízgazdálkodás, természetvédelem és az erdészet között zajló tárgyalások során. A szükséges intézkedések között említette a jogszabály-harmonizáció, a többletmunkák többletköltségei és a kompenzációk kérdését.

Halász Tibor az ÁESZ erdőmérnök-tervezője az ártérterületek erdősültségi és állományviszonyait elemezte. Elmondta, hogy a hullámtéren az ültetvényszerű erdők aránya jelenleg 43,7%. Kitért az árvíz elleni védekezés erdészeti teendőire, a gát- és műtárgyvédelmi feladatokra, a gát-építéshez kapcsolódó erdőtelepítési költségekre, az ökológiai állapot javításának feladataira, az ártéri tájgazdálkodás bevezetésének feltételeire, koncepciójára valamint az erdőtelepítés lehetőségét meghatározó tényezőkre, mely utóbbiak közül kiemelte a tulajdonosi szándékot. Számszerűsítve elmondta, hogy a 6 tározó területén mintegy 8000 ha erdőtelepítésre számítanak 4,8 milliárd forint értékben.

Vass Sándor a DALERD Rt. vezető igazgatója emlégettetett arra, hogy a folyószabályozástól egészen 1945-ig a Tisza déli részén az árterek 80-90%-a mezőgazdasági művelés alatt állt s csak ezt követően indultak meg az erdőtelepítések. Az erdők 55 %-a jelenleg védett és csak 22 %-a gazdálkodási rendeltetésű. A II. világháború után telepített erdők nagy része 1986-87 körül került kitermelésre (kivéve természetesen a tölgyeseket), tehát a mostani erdők javarészt második generációs állományok. Az utóbbi időben, pontosabban 1996-tól csak őshonos fajokkal telepítettek, de ezek az állományok olyan mutatókkal rendelkeznek, ami a vízügyi elvárásoknak nem felel meg s ez gondot jelent, mivel ahhoz, hogy árvizek idején a felsőbb szakaszokon ne adódjanak problémák, a Tiszát „alul kell megnyitni”. Lehetséges megoldásként javasolta a területi kompromisszumot, vagyis, hogy a töltések takarósávját és a part menti részeket természetvédelmi szempontok szerint kezeljük, míg a belső területeken folyamatos erdőgazdálkodást végezzünk a vízügyi elvárások szem előtt tartásával. Ez csupán megegyezési kérdés, amihez módosítani kellene a természetvédelmi törvény néhány pontját, például a fakitermelések időpontjára vonatkozóan. Végetűl kiemelte; úgy kell gazdálkodni, hogy az az ott élők elvárásainak megfelelően és ott is tartsa a lakosságot.

Gulyás Levente a WWF Magyarország igazgató-helyettese ismertette a WWF eddigi szerepét az előkészítő munkákban:

szervezetük 1991 óta a szakmai és társadalmi igények hatékony megjelenítésében és ütköztetésében vett részt; 2001-2002-ben a tározók hasznosításának ökológiai és ökonómiai kérdéseiben (konceptió) vállalt szerepet; 2002-ben a civil szervezetek bevonása, előítéletek feloldása a zöld oldalon; 2003-ban pedig a hullámtéri beavatkozások előzetes értékelésében és a megoldás keresésében tevékenykedett.

A civil szereppel kapcsolatban hangsúlyozta a független értékelés, a valós társadalmi igények kimutatásaának, a további érdemi egyeztetések, az elfogadott elemek hiteles kommunikációjának és a modell területek kijelölésének fontosságát. Alapvető kérdés a vízfelesleg, a többletvíz természeti kincsként való kezelése. Előremutató elemként jelölte meg a következőket: többletvíz szabályozott kivezetése, a hullámtér kiszélesítése, extenzív mezőgazdasági termelés előmozdítása, engedélyezett viszonyok helyreállítása. A ligeterdők kialakításával kapcsolatban nem az aljnövényzet irtását, hanem a művelésváltást szorgalmazta a kevésbé értékes állományokban. Ágazati szerepvállalásként jelölte meg az erdősítést, élőhelyfejlesztést, a szolgáltató erdőgazdaságokat, a helyi szintű együttműködések (önkormányzatok, gazdálkodók) és az erdészeti szempontból releváns modell területeket. Az állami szerepvállalásnál említette többek között a finanszírozást (nemzeti költségvetés, uniós pénzek), valamint a környezeti szolgáltatások díjazásának (felső szakasz, folyó menti kistérségek) kérdését is.

Ormos Balázs megköszönte a részvettelt és zárszavában elmondta, hogy az elhangzottak alapján a legteljesebb együttműködési készség mutatkozik mind a három érdekelt szakterület között. Reményének adott hangot, hogy a résztvevők ezt komolyan is gondolják. Kérte a folyamatos érdekegyeztetést és az érdekvérvényesítést a szakma részéről, amit ezen a rendezvényen a magán-erdősők szereplése jól mutatott. Bejelentette, hogy a jelen rendezvény folytatása egy terepi program lesz a Tisza mentén, valószínűleg a nyár folyamán, a MEGOSZ szervezésében.

Kifelé menet Király Pali bácsi jött mellett és megjegyezte: jó lenne, ha ez a Vásárhelyi-terv valóban úgy sikerülne, ahogy most gondoljuk és akkor nyilván mindenki egyetértésével kiterjeszthetnénk más magyarországi folyókra a hasonló elképzeléseket. Úgy legyen!

Az Erdészeti Lapokat tudósította:

Dr. Sárvári János

A Szeniorok Tanácsa soproni kihelyezett ülése

A Szeniorok Tanácsa a hivatkozott kihelyezett 2003. május 8-i üléséről készült (E.L. 2003. okt.-i számában megjelent) emlékeztető a program gazdagsága, valamint terjedelmi okokból csupán az eseményekről nyújtott tájékoztatót. *dr. Péterfalvi József* dékánhelyettes az Egyetem integrációját, átszervezését, a szakok irányultságát, ill. új szakok indítását vázoló előadása azonban figyelemre méltó kérdésben váltott ki aktív véleménycsereit; *dr. Szász Tibor*, *Halász Aladár*, *dr. Madas László*, *Jakabffy Ernő* részvételével, amelyből a következők közérdekűek, vagy amelyek további vitaalapot képezhetnek.

A kérdéskör lényege úgy összegezhető, hogy hogyan alapozható meg jobban a felső szintű oktatásban az erdő-mérnöki szak minőségi követelménye, ill. az újabb igények kielégítése, érvényesülésének szakismereti feltétele és hitele:

- A sokoldalú ismereti, **biológiai**, alaposabb **műszaki**, ill. **gazdasági** tananyagokra épülő oktatással, amelybe a mai számítógépes alapismeretek is beépíthetők. Ilyen alapon lehet gondoskodni az ismeretek egyes munkaterületek fejlődésének megfelelő szinten tartásáról és a továbbképzésről.

- Vagy a – „kereslet” szerinti – **minél tagoltabb új szakok** indításával, minél specializáltabban, feltételezve, hogy az ily módon elsajátított tudással, kevesebb képzett szakembert „fenyeget” a munkanélküliség!

Az előbbi filozófiájú képzés esetében a **sokoldalúbb ismereti alapokon** a – pályakezdeti igénye szerinti – speciális ismereteket könnyebb kifejleszteni, arra „ráépíteni”. Az ilyen elvi alapokon elsajátított tudás a munkalehetőségek irányában gyorsabban „konvertálható”. Ily módon az összefüggés-látás nem csak gyakorlatiasabb, de a szemlélet alakulása „környezetbarátabb” és mégis korszerű! Az ismeretek gyors avulása miatt szükségszerű tovább-, ill. átképzés egyszerűbb. Így a korszak fejlettségi szintjét hatékonyabban „szolgáló” szakember „piacképesebb” lett. A hasonló filozófiájú képzési rendszert a gyakorlat „hitelesítette”. Az ilyen alappal rendelkező erdőmérnökök a legkülönbözőbb munkaterületeken hasznosították szakértelmüket, és megbízható szakemberekként szereztek a szaknak elismeréseket.

A biológia arány műszaki tartalom rovására történő növelése, *csökkenti a ball-*

gatókban azon rendszerező képesség „kifejlődését”, amely a műszaki tárgyak ismeretében jobban elsajátítható. A nemzetközi kitekintés és a gyakorlati tapasztalat is kellően igazolja a következő elvi megállapításokat:

- A biológiai alapokon elsajátított műszaki ismeretek a szakembert **magasabb „rangúvá” képesítik**, amit pl. német országokban lehet érzékelni. A munkaerőpiac az elhelyezkedési lehetőségek tágulnak.

- A műszaki alapokra épített biológiai ismeretek a szakembert **egyetemesebb** (ökologikusabb) **látásúvá formálják**. Az EU-s igények és a „gyorsan” változó feltételek szintén arra utalnak, hogy az a szak értékesül jobban, amelyben a rendszerező és áttekintő képességet a műszaki ismeretek kellő aránya „segíti”.

A másik, a túl tagolt **szakemberképzés**, amely az adott munkakörökre specializált, időszerű ismereteket nyújt. Az ilyen egyetemi végzettségűek, ezzel a képzéssel a munkapiacra rövid távon kétségtelenül „versenyképesebbek”. Munkakörváltás terén és hosszabb távon – nagy valószínűséggel – hátrányosabb helyzetűek. Az egyoldalúbb és keskenyebb sávú ismeretek elavulása gyorsabb. A munkanélküliség válság veszélye pedig a beszűkült foglalkoztatási sáv miatt növekszik. Nehezebb az átképzés a következő szakirányba, mert az alapokat is „újra kell rakni”.

Az ifjúság megnyilvánulásai visszaigazolták a műszaki ismeretek nagyobb arányának a szükségességét. Rádöbbenés-szerű volt a komplexebb alapok elsajátításával és gyakorlatias elemekkel járó előnyök felismerése, amely irányultság már a napjainkban kínált álláslehetőségeknél is érzékelhető.

E néhány kiemelt reflexió arra irányítja a figyelmet, hogy a tudásanyag elsajátításának formáit, feltételeit az eredményesség szempontjából ajánlatos vizsgálni. A képzés gyakorlati alkalmazhatósága viszont továbbgondolására késztet. A régies oktatási rendszer/módszerre hivatkozás nem kritikátlan rekonstrukció mellett érvelés. A tapasztalatokkal igazolt eredmény felidézése ösztönözhet egy ökológikusabb szemléletű képzési filozófia újragondolására, stratégiai kereteinek kidolgozására. A szélesebb alapú képzés távlatosabb és gyakorlatiasabb. Az EU kompatibilitása – különösen szakmai etikával ötvözve – megbízhatóbb.

Dr. S. Nagy László
Szen. elnök

JEGYZŐKÖNYV az OEE 2004. március 10-én, 10.00 órától tartott Küldöttközgyűléséről, Budapest, MTESZ Pesti Konferencia Központ

Cserép János elnök köszöntötte a megjelent küldötteket, megállapította, hogy az 50 fő küldött jelenlétével a Küldöttközgyűlés határozatképes.

Bejelentette, hogy a napirendi pontokban eltérést javasol, mivel Benedek Fülöp államtitkár külföldi útja miatt nem tud megjelenni és későbbi időpontban vállalja a tájékoztatást. Egy rendkívüli küldöttközgyűlésen, a titkárokkal kibővíve talán eredményesebb lesz a program, hiszen addigra már ismertek lesznek a támogatások, a pályázatok. Talán jobban járunk vele, hogy nem élünk a helyettesítéssel.

Cserép János elnök külön köszöntötte a megjelent vendégeket, dr. Szász Tibort a Szociális Bizottság leköszönt elnökét (képünkön), Herczeg Miklós OEE küldöttet, aki az EFDSZ újonnan, egyhangú szavazással megválasztott főtitkára. Köszöntötte dr. Sárvári János MEGOSZ főtitkárt, akit felkért, hogy a közelmúlt eseményeiről adjon tájékoztatást és Kiss László vezérigazgatót támogatóink sorából.

Az elnök felkérte Ormos Balázs főtitkárt a jegyzőkönyv vezetésére. Javaslatot tett, hogy a napirendi pontokat fordított sorrendben tárgyalja a Küldöttközgyűlés. A Küldöttközgyűlés a javaslatot elfogadta.

Első napirendi pontként a Szociális

Bizottság elnökének megválasztása szerepelt napirenden. Cserép János elnök és Ormos Balázs főtitkár méltatta dr. Szász Tibor munkáját és bejelentették, hogy az elnökség S. Nagy Lászlót jelölte a posztra, aki a bizalmat elfogadta, de egyéb okok miatt megjelenni nem tudott. Elnökünk egy díszes hollóházi vázával köszöntötte meg a volt bizottsági elnök egyesületi munkáját, aki megköszönte a tagság bizalmát azzal, hogy a fiatalabb generációnak adja át a stafétát. A titkos szavazást a következő napirendi ponttal együtt végzi a Küldöttközgyűlés.

Második napirendi pontként a Küldöttközgyűlés a Díj Bizottság megválasztására tért rá. Dr. Bondor Antal a bizottság leköszönt elnöke távollétében, Cserép János elnök méltatta egyesületi munkásságát, melyet egy gyönyörű hollóházi porcelán vázával köszönt meg. A Küldöttközgyűlés elfogadta, hogy az emléket dr. Péti Miklós alelnök és Ormos Balázs főtitkár személyesen nyújtsák át a kitüntetettnek.

A vitában Bolla Sándortitkár javasolta, hogy ne lehessen titkár vagy szakosztály vezető a bizottsági tagok között. Herczeg Miklós küldött a felvetés ellen érvelt. Cserép János elnök szavazásra tette fel a javaslatokat a Küldöttközgyűlésnek, mely látható többség alapján az eredeti előterjesztést támogatta. A sza-

vazás előtt Vadas Ferenc küldött kérésére bemutatásra kerültek a jelöltek. Egyéb javaslat híján a szavazás elrendelésre került. A kiosztott szavazólapokon szavaztak az előző pontban meghatározott Szociális Bizottság elnökére is.

A szavazatszedő bizottság tagjait elfogadva, Furbás Nándor és Baksa Gábor személyében, a szavazás lebonyolítása megtörtént.

1/2004. (márc.10.) sz. küldöttközgyűlési határozat:

A Küldöttközgyűlés a Szociális Bizottság elnökének S. Nagy Lászlót, a Seniorok Tanácsának elnökét megválasztja (képünkön). (Jelen volt 49 fő küldött, a határozatot egyhangúan elfogadták.)

2/2004. (márc.10.) sz. küldöttközgyűlési határozat:

A Küldöttközgyűlés a Díj Bizottság elnökének Bogdán Józsefet (50 szavazat), tagjainak dr. Rónai Ferencet (39 szavazat), Kertész Józsefet (38 szavazat), Fejes Dénest (37 szavazat), dr. Papp Tivadart (36 szavazat), Répászky Miklóst (35 szavazat) és Szőőr Leventét (31 szavazat) megválasztotta.

A harmadik napirendi pontként a Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár alapító okiratának elfogadása következett. Cserép János elnök bevezetőjében elmondta, hogy a jogi háttérrel némi gondok merültek fel, melyet az ülés előtt még az Erdészeti Főosztállyal és a Pilis Parkerdő Rt. vezérigazgatójával igyekezett tisztázni. Lényege, hogy a Wagner Károly Alapítvány, mely a

Fotó: Ormos Balázs

könyvtár működésének támogatására jött létre, nem tud jogilag támogatást adni, míg hivatalosan nem alakul meg az Egyesület könyvtára, mert az Alapszabályunkban nem volt eddig nevesítve a könyvtár. Nem nyilvános könyvtárat létesít Egyesületünk, ahol szigorú előírásoknak kell megfelelni, hanem az Egyesület magának alapít szakkönyvtárat, ez bekerül az Alapszabályba és alapító okirattal kerül dokumentálásra. Ormos Balázs főtitkár méltatta a könyvtár megalapítását, mely történelmi eseménye az Egyesületnek, de az erdészszakmának is. Érdekes ilyenkor egy kicsit megállni a rohanásban és érezni a történelem fontosságát, hangulatát és átélni a történelmi léptékű egyesületi esemény jelentőségét. *Riedl Gyula* könyvtárvezető emelkedett szólásra, aki ismét az Egyesület alkalmazottja, a könyvtár őre. Méltatta *Wagner Károly* emberi nagyságát és szakmai tevékenységét az erdészeti szakirodalom meghonosítása terén alkotott tevékenységét. A könyvtár 1851-től szerepelt az Alapszabályban, azzal, hogy könyvtárat alapít az Egyesület. Természetes dolognak tartotta a tagság, de külön jogilag nem történt meg az alapítás. Az elnökség 2001-ben elhatározta, hogy *Wagner Károly* Erdészeti szakkönyvtár legyen a neve, ez történelmi lépés volt. Könyvtárunk rendkívül sok szellemi értéket őriz, mindenki a maga területén merítsen a könyvek adta lehetőségekből és legyen mindenki büszke, hogy ilyen értéket hordoz Egyesületünk.

Cserép János elnök kiegészítette az elhangzottakat azzal, hogy rendezni kell az Egyesület és az Erdészeti Információs Központ kapcsolatát jogilag is, szerződésben, a Pílisi Parkerdő Rt.-vel. Méltó környezetben van a könyvtár, de részben közpénzből épült az épülete és óvatosságnak kell lenni, hogy az esetleges privatizációs veszélyt el lehessen hátrítani, egy Egyesületi szerepvállalással, jól átgondolt körbe bástyázással. A Küldöttközgyűlés a következő határozatot hozta.

3/2004. (márc.10.) sz. küldöttközgyűlési határozat: A Küldöttközgyűlés a Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár megalapítását és ezzel Alapító Okiratát jóváhagyja.

(A határozatot a jelen lévő 50 küldött közül 49-en megszavazták, egy fő tartózkodott.)

A következőkben az Alapszabály módosítására került sor. Az írásban kiadott anyaghoz rövid hozzászólások hangzottak el.

4/2004. (márc.10.) sz. küldöttközgyűlési határozat:

A Küldöttközgyűlés az előterjesztett Alapszabályt a módosításokkal együtt elfogadja. (A jelen lévő 50 fő küldött egyhangúan megszavazta.)

Cserép János elnök, elfoglaltsága miatt távozott az ülésről és *dr. Péti Miklós* alelnöknek adta át az ülés vezetését.

A továbbiakban a Kitüntetések Adományozásának Szabályzata módosítása következett, melynek lényege, hogy a technikusok külön elbírálás alá kerülve kaphassák meg a Bedő- és a Kaán-díjakat. A kiadott írásbeli anyaghoz sokan szóltak hozzá, míg a levezető elnök szavazásra tette fel a szabályzat módosítását.

5/2004. (márc.10.) sz. küldöttközgyűlési határozat:

A Küldöttközgyűlés az előterjesztett Kitüntetések Adományozásának Szabályzata módosítását nem támogatja. (Jelen volt 41 fő küldött; 23 igen, 17 nem, 1 tartózkodás mellett.)

6/2004. (márc.10.) sz. küldöttközgyűlési határozat:

A Küldöttközgyűlés az előterjesztett Erdészcsillag Alapítvány Alapító Okiratának módosítását a kiegészítésekkel együtt jóváhagyja. (A jelen lévő 41 fő küldött egyhangúan megszavazta.)

7/2004. (márc.10.) sz. küldöttközgyűlési határozat:

A Küldöttközgyűlés az előter-

jesztett Erdészeti tanulók ösztöndíj adományozási szabályzatát vita nélkül elfogadta. (A jelen lévő 41 fő küldött egyhangúan megszavazta.)

A következőkben a Küldöttközgyűlés megtárgyalta a tagsági igényre összegyűjtött, az erdészeti ágazatot érintő kérdések megvitatására elkészített előterjesztést. A előterjesztett anyagot a Helyi Csoportok és Szakosztályok elnökei, titkárai részére szervezett értekezleten előzetesen megtárgyalták és a módosított javaslatok kerültek a Küldöttközgyűlés elé kiegészítésre és jóváhagyásra. A küldöttek hozzászólásaikkal egészítették ki az írásos anyagot.

8/2004. (márc.10.) sz. küldöttközgyűlési határozat:

A Küldöttközgyűlés az előterjesztett OEE 2004. évi programja irányelveinek meghatározása c. anyagot megtárgyalta és a kiegészítésekkel együtt jóváhagyta. (A jelen lévő 41 fő küldött egyhangúan megszavazta.)

Dr. Péti Miklós alelnök megköszönte a küldöttek munkáját és bezárta a Küldöttközgyűlést.

Kmf.

Ormos Balázs
jegyzőkönyvvezető
Cserép János és
Dr. Péti Miklós
az ülés elnöke.
Bak Julianna
hitelesítő
Dr. Marosi György
hitelesítő

JEGYZŐKÖNYV

**készült az Országos Erdészeti Egyesület Elnökségi üléséről.
OEE Klub terem, Budapest, Fő u 68.**

2004. április 14. 10 óra

Cserép János elnök köszöntötte a megjelenteket, az elnökség tagjait és a meghívottakat. (Megjelentek: *Apatóczy István* technikus alelnök, *Firbás Nándor*, *Pallagi László*, *Bejczy Péter*, *Molnár György* régióképviselek, *dr. Szikra Dezső* Erdészeti Lapok, SZB elnök; kimentését kérte: *dr. Péti Miklós* magánerdőért felelős alelnök, *Duska József* alelnök, *Csiba Imre*, *Puskás Lajos* régióképviselek; a meghívottak közül megjelentek: *Kolozsvári Ákos* FB elnök, *Riedl Gyula* könyvtárvezető, *dr. Sárvári János* MEGOSZ főtitkár, *Ormos Balázs* főtitkár, *Pápai Gábor* főszerkesztő, *Mester Gézáne* titkárságvezető). Az elnökség hét fővel határozatképes.

Továbbá köszöntötte *Bejczy Pétert* a Nyugat-Magyarországi Régió megválasztott régióképviselelőjét. Megállapította, hogy az elnökség határozatképes, bejelentette a napirendi pontokat, melyekkel az elnökség egyetértett.

Egyesületünk 2003. évi közhasznúsági jelentésének és 2004. évi tervének megvitatása.

Ormos Balázs főtitkár kiegészítést tett az írásban kiadott jelentéshez és a következő évi tervhez. Részletesen ismertette a 2003. év pénzügyi teljesítését, kiemelte, hogy a 2004. év a megszokottnál nehezebb lesz a pénzügyi források megszerzése miatt. Az elnökségi tagok megvitaták az anyagokat. *Kolozsvári*

Ákos az EB észrevételeit tolmácsolta. A 2003. évi egyesületi tevékenység veszteséges volt, vagyonszűkítést eredményezett. Az OTP OPTIMA befektetés nem teljesült. Az elnökség megállapította, hogy a valós folyamatokhoz kell a jövőben igazítani a befektetési tevékenységet és a szabályzatot ennek megfelelően módosítani. Elhangzott, hogy nehéz év vár anyagi szempontból az Egyesületre. Új feladat az NFA költségterítésének elszámolása, mely költségek az OEE költségei között jelennek meg. Szükséges részletesen követni az Egyesület költségfelhasználást és lépéseket kell tenni újabb szponzorok felkutatására. Egyik legnagyobb gond az erdészeti közcélú támogatás elmaradása volt. Ki kell használni a pályázati lehetőségeket, ha kell a szakosztályok segítségével is. Fel kell kutatni az EU-hoz kötődő lehetőségeket is. Az Erdészeti Lapokat ki kell használni további hirdetések, fizetett cikkek megjelentetésére. A jogi tagdíjakat indokolt áttekinteni még ez évre vonatkoztatva is. Az Erdészeti Lapok költségvetése is igazodjon a szűkösebb lehetőségekhez. Az elnökség és az Ellenőrző Bizottság elvárása, hogy reális terv készüljön és további vagyonszűkítés ne történjen. A befektetések kezelése úgy történjen, hogy a hetedik hónap végére hat millió forint összeg legyen befektetve, melyhez az elnökség hozzájárulása után lehet hozzányúlni.

9/2004. (ápr.14.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség a 2003. évi közhasznúsági beszámolót, a 2003. évi pénzügyi terv teljesítését, a kiegészítésekkel együtt 12 888 eFt mérlegfőösszeggel, 53 250 eFt árbevételrel, 57 759 eFt összes ráfordítással, -4509 eFt adózás előtti eredménnyel fogadja el és terjeszti a Küldöttközgyűlés elé jóváhagyásra. (Jelen volt 7 fő elnökségi tag, a határozatot egyhangúan megszavazták.)

10/2004. (ápr.14.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség a 2003. évi befektetésekről szóló beszámolót a kiegészítésekkel együtt elfogadja és jóváhagyásra a Küldöttközgyűlés elé terjeszti. (Jelen volt 7 fő elnökségi tag, a határozatot egyhangúan megszavazták.)

11/2004. (ápr. 14.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség a kiegészítésekkel a

2004. évi szöveges tervet, valamint a pénzügyi tervet 46 700 eFt bevételre és 46 200 eFt kiadási összeggel, 500 eFt maradvánnyal fogadja el.

(Jelen volt 7 fő elnökségi tag, a határozatot egyhangúan megszavazták.)

12/2004. (ápr. 14.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség a kiegészítésekkel együtt a 2004. évi befektetési tervet 14 243 900 Ft árfolyamértékkel, fogadja el és terjeszti a Küldöttközgyűlés elé jóváhagyásra. (Jelen volt 6 fő elnökségi tag, a határozatot egyhangúan megszavazták.)

Az elnökség hatáskörébe tartozó kiegészítési javaslatok elfogadása

13/2004. (ápr.14.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség vita után megszavazta az egyesületi kiegészítésekre adott elnökségi javaslatokat és utasította a főtitkárt, hogy a Díj Bizottsághoz határidőre továbbítsa azokat. (Jelen volt 6 elnökségi tag, a határozatot egyhangúan megszavazták.)

Egyebek:

Vándorgyűlés jelmondata

Az elnökség vitát követően elfogadta a 2004. évi Kapuvár-Göbösi Vándorgyűlés jelmondatát, mely Radnóti Miklós költő halálának 60. évfordulója tiszteletére és az erdészet jövőjére, az Európai Unióban való boldogulásra is utalva a Himnusz a békéről c. vers idézete.

14/2004. (ápr. 14.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség a 2004. évi Kapuvár-Göbösi Vándorgyűlés jelmondatát elfogadta.

„...erdeink majd lombosodnak s bennük járni jó...”

(Jelen volt 6 fő elnökségi tag, a határozatot egyhangúan megszavazták.)

15/2004. (ápr. 14.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség dr. Pethő József, a Szombathelyi Erdészeti Rt. vezérigazgatójának kérését a 2005. évi Vándorgyűlés megszervezésére jóváhagyta. (Jelen volt 6 fő elnökségi tag, a határozatot egyhangúan megszavazták.)

16/2004. (ápr. 14.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség az Erdészeti Tudos-

mányos Intézet, valamint a Bakonyerdő Rt., VERGA Rt. és a Veszprém megyei magánerdő-gazdálkodók közös bejelentését a 2006. évi Vándorgyűlés megrendezésére az elnökség tudomásul vette azzal, hogy későbbi időpontban kívánja döntését meghozni. (Jelen volt 6 fő elnökségi tag, a határozatot egyhangúan megszavazták.)

A magánerdő-gazdálkodással kapcsolatos véleménykérésre adott egyesületi választ egyeztetni kell a MEGOSZ-szal, közös vélemény kialakítása érdekében.

A Magán Erdőgazdálkodók Pártoló Tanácsa megalakítására vonatkozó felhívó levél szövegét az elnökség tudomásul vette.

Firbás Nándor régióképviseelő beszámolt a közelmúltban megtartott régió értekezletről. Ismertette az ott elfogadott állásfoglalásukat, mely szerint az Egyesület érdekérvényesítő tevékenységét, az információk áramoltatását illetve kritikával. A vita során elhangzott, hogy az ágazat nem egységes, nehéz az érdekérvényesítés, az Egyesület tevékenyen vesz részt a kormányzati és parlamenti képviseletben, de az ágazati összefogás nélkül csekély eredményt tud felmutatni, a magánerdő-gazdálkodók az utcára menve rögtön eredményt értek el. Az egyesületi érdekérvényesítéskor támogatják-e a törekvéseket, mögé állnak-e az Egyesület érdekérvényesítő tevékenységének? Pénz nélkül nem lehet sem érdekérvényesítést, sem kommunikációt megoldani, vajon van-e elegendő támogató és pénzügyi támogatás a munka elvégzéséhez? Minden információt nem lehet közzétenni a folyamatban lévő tárgyalásokról, de több információval célszerű ellátni a tagságot. Erre szolgál az OEE elektronikus levelezésének széles körű bevezetése, az Erdészeti Lapok és körlevelek. Szükséges az OEE honlapjának felújítása is. Az Egyesület titkársága köszönettel vette az észrevételeket és az eredményes munka érdekében kérte a pénzügyi támogatást és együttműködést.

Az elnök megköszönte a résztvevőknek a munkát és bezárta az ülést.

kmf.

Ormos Balázs

jegyzőkönyvvezető

Cserép János

elnök

Hitelesítő: **Firbás Nándor**

Molnár György

Újságírók magánerdőben

A hasonló utazásokon már összeszokott újságírók csoportja ezúttal a Hajdúságba látogatott és a magánerdő-gazdálkodással kapcsolatos eredményekkel, nehézségekkel ismerkedett. Az autóbusz először az ebesi csemetekertnél állt meg, ahol Dénes Domokos vállalkozó fogadta a média képviselőit. A 15 hektáron gazdálkodó szakember már a tavaszi munkák végeztével mutatta be a csemetekertet. Az erdőültetésre szánt szaporítóanyagok közül csak néhány ezer fehérnyár- és pusztaszilcsemetét láttunk a veremlőben. De végignézhettük a megszorító intézkedések miatt likvidálásra ítélt negyedmillió pusztaszil bezúzását. Szomorú látvány volt. Dénes Domokos elmondta, hogy hozzávetőleg két és félmillió csemetét termel évente. Főleg akácot, de minden évben jelentős mennyiségű kocsányostölgy- és fehérnyármagonc is elhagyja a kertet. Az említett turkesztáni szilen kívül – igény szerint – egyéb elegyfajákat is nevel. A csemetekert régi – még állami – munkásaival dolgozik, így 10 főnek ad munkát az erdészeti vállalkozó Ebesen.

Hajdúböszörményben Vilmányi Mártonék fogadták az újságírókat. Apa és fia vezetik a faipari és erdészeti tevékenységgel foglalkozó Kft-eket. Először a faipari üzemet látogattuk meg. A fűrészüzembe lépve szinte patikai tisztaság, rend fogadja az érkezőket. Bizony, nem szoktunk hozzá az ilyen látványhoz. Ifjabb Vilmányi Márton elmondta, hogy 1993-ban kezdték a vállalkozást szállítással, fakereskedelemmel. Évente mintegy 20 000 m³ anyagot termelnek ki. Az erdőket lábon vásárolják, és alvállalkozói fakitermelőkkel termeltetik. A felesleget a térség feldolgozóüzemeinek értékesítik. Főbb termékeik: akác fríz, bútorec, szőlészeti választék, ládaelem, amit hámozási technológiával állítanak elő. SAPARD forrásból létesített üzem bizakodva várja az EU-hoz való csatlakozást. Teheti.

Vilmányi Márton, az édesapa, kint az erdőben ismerteti tevékenységüket. A Hajdúerdő Kft. hozzávetőleg 130 hektáron gazdálkodik. Ehhez jönnek az integrátori teendőkkal ellátandó területek, mely tevékenység most indul. Erdészeti szolgáltatásként 80–100 hektár erdőfelújítást végeznek évente. Négy hektáron csemetét termelnek, jórészt a térség által igényelt fajfajokat: akác-, kocsányostölgy-, szürke-nyárcsemetét és nemesnyársuhán-got. Kezelnek egy OMMI fajtakísérleti te-

ületet is (6,05 ha), ahol hatféle nemesnyár található 4 x 4 m-es hálózatban.

A Nimród Tanulmányi Vadásztársaság vadaskertjébe látogattunk. Nos, itt a derék toll- és mikrofonforgatók szemtől szembe találkozhattak a vaddisznóval. Kicsivel és naggyal egyaránt. A kert a hajdúböszörményi Széchenyi Mezőgazdasági Szakis-

kola bemutatóhelye, ahol a diákok a vad- dal, a vadgazdálkodás fortélyaival ismerkedhetnek. A sajtót a második napon vendégül látó társaság 30 000 hektáron gaz-

enyhítik az újságírók és az erdőgazdálkodás között olykor meglévő feszültséget, hiszen korrekt beszámolókat, interjúkat hallhattunk a rádióban, olvashattunk a lapokban.

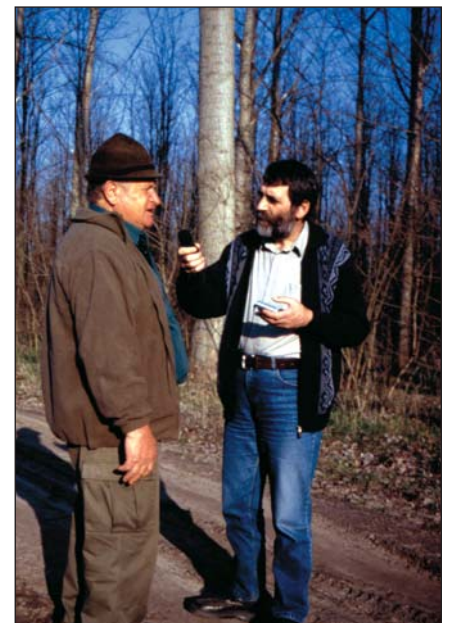
Köszönjük a vendéglátást a hajdúságiaknak!

Pápai Gábor

dálkodik. Tőzsér Zsolt, bemutatva a tevékenységüket, jelezte, hogy nem túl jó a viszonyuk a Hortobágyi Nemzeti Parkkal, mert úgy érzik, a vadászatot ki akarják szorítani a területről. Egy idényben általában 40–50 őzbak, ugyanennyi őz tarvad és 20–25 vaddisznó elejtéséről tanúskodnak a naplók. Apróvadból 600–700 mezei nyulat és 2000 fácánt hoznak terítékre.

Ismét bebizonyosodott, hogy az effajta kirándulás, valamint az ott látottak

Fotó: Detrich

Fotó: Detrich